

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels „ 0.09
„ „ 1000 „ „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Een drietal onbillijke bepalingen tegenover Oost-Indische Ambtenaren en officieren en hunne weduwen en weezen. (Aangeboden). — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indische Berichten. — Ingezonden. (De Congoquaestie). — Ingezonden. (Lees en Overweeg). — Van Vreemde Koloniën. — Inhoud van Tijdschriften. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Voor de Indische weduwe met hare twee dochttertjes, waarvan de eene zenuwziek is en de andere zoo gaarne voor Apothekers-bediende zou blijven studeeren (zie vorig weekblad), ontving onze presidente van B. G. eene postwissel van f 250.

Van harte hopen wij, dat meerdere hulpaardige lezers zich zullen gewend hebben tot **Mevr. A. J. de Graaf-Kooman**, Laan van Meerderevoort 198, den Haag, die gaarne bereid is desgewenscht nadere inlichtingen omtrent bovenbedoeld gezin te geven.

Op de **hoofdbestuurs-vergadering**, diejl. maandag in den Haag gehouden werd, waren behalve het Dagelijksch Bestuur: **Mevr. van Zuylen-Tromp** (presidente) de heeren **G. L. Kepper** (vice-president), **H. E. Prins** (penningmeester) en **L. P. T. Schimpf** (secretaris) nog tegenwoordig: de dames **Ten Bosch-Boscher**, van Hengst-Haus uit Apeldoorn, van Oeveren—van Schaik uit Utrecht en de heeren: **E. A. H. van der Heide** uit Amsterdam, **Prof. Mr. J. E. Heeres** uit Leiden, **O. H. Kuyck** uit Apeldoorn, **L. A. H. Lamie** uit Arnhem en **J. L. Pierson** uit Nijmegen.

De afwezige hoofdbestuursleden hadden schriftelijk kennis gegeven, dat zij tot hun leedwezen verhinderd waren te komen. De twee eerste punten der agenda namen niet veel tijd in beslag. Omtrent het **Jaarverslag der Vereeniging** werd besloten, dat dit door opname in het Weekblad eerlang ter kennis van alle leden zal worden gebracht, terwijl de **rekening en verantwoording** met grooten zorg door den waarnemend penningmeester den heer **Schimpf**, met medewerking van den Alg. Sec. der Commissiën, den heer **G. C. A. de Will**, opgemaakt, eerstdaags aan de Commissie van verificatie zal worden aangeboden.

Over punt 3 ontspon zich een uitvoerige gedachtenwisseling, welke leidde tot aanneming van het voorstel van het Dag. Bestuur, dat na verklaring, dat het niet langer de verantwoordelijkheid over het beheer der Obligatieleening wilde dragen en sedert 31 Maart 1907 het Indisch Restaurant, Laan van Meerderevoort 195, niet langer wenscht te beschouwen als deel uitmakend van de Vereeniging „Oost en West“, het voorstel deed: met obligatiehouders der schuld van f 5000 in overleg te treden omtrent

het overdragen van deze schuld op **Mevr. Ten Bosch-Boscher** altijd wanneer het haar wensch is, onder die voorwaarden de exploitatie van het Ind. Rest. voort te zetten en anders te likvideeren, voor zooveel die schuld betreft.

Om 5 uur waren de vergaderden nauwelijks gereed met het bespreken der **in de Statuten aan te brengen wijzigingen**. Ook deze zullen hier openbaar gemaakt worden, terwijl het vaststellen der **Agenda voor de Jaarl. Alg. Vergadering** aan het Dagelijksch Bestuur werd overgelaten.

II. Van de Afdeling Breda en Omstreken: Jaarverslag 1906.

In de weinige belangstelling die de Nederlanders voor hunne schoone Koloniën schijnen te hebben is voor zoover de Afdeling Breda en omstreken kon bespeuren, gedurende het verslagjaar 1906 weinig verandering ten goede gekomen. Het ledental nam niet toe, wel wenschten sommigen als lid der Vereeniging „Oost en West“ toe te treden, indien zij vooraf de verzekering ontvingen er geldelijk voordeel bij te zullen behalen. Van deze personen kan de Vereeniging zeker niet veel heil verwachten.

In het bestuur kwam geen verandering, ook bleef het lid van het Hoofdbestuur dezelfde. In de Algemeene Vergadering op 9 April 1906 gehouden werd besloten zooveel mogelijk propaganda voor het streven der Vereeniging te blijven maken.

De rekening en verantwoording werd door **mevr. Stapel** en den heer **Stom** nagezien en den penningmeester decharge verleende. Batig Saldo / 1972.

Eene lezing had dit jaar plaats door **Jonkv. A. von Schmidt auf Altensadt**. Onderwerp: **eene reis door de Molukken**. Deze voordracht was zooals we van deze dame gewoon zijn zeer onderhoudend, doch slechts matig bezoekt.

Een jongeling wiens ouders te Buitenzorg wonen en over wien de vader eenige jaren geleden aan het Afdelingsbestuur geschreven had, werd met raad en daad gesteund totdat hij bij het einde van 1906 kort vóór zijne meerderjarigheid besloot naar Indië te gaan, hebbende recht op gouvernementskosten. Van den vader is sedert de eerste brieven nooit meer iets vernomen.

Aan het Hoofdbestuur werd afgedragen de som van f 36.— zijnde het door de afdeling verschuldigde bedrag van 72 leden.

BREDA, den 6den April 1907.

De Voorzitter,

De Secretaris, VAN REIJN.

Een drietal onbillijke bepalingen tegenover Oost-Indische Ambtenaren en Officiëren en hunne Weduwen en Weezen.

(Aangeboden).

Misschien is het woord „onbillijke“ te sterk voor de eerste van het drietal, te zwak voor de laatste; daarover zal de lezer voor zichzelf kunnen oordeelen.

De onbillijkheden liggen in de restitutie van overtochtskosten van Nederland naar Indië vice-versa en in pensioenen. En dan kunnen wij dadelijk beginnen met er op te wijzen, dat beide zaken tegenover ambtenaren, officieren en hunne gezinnen, in haar geheel genomen, zeer royaal geregeld zijn. Toch zijn er bepalingen, die als onbillijk of anders toch als iets hards gevoeld worden. Wij zullen trachten dit aan te toonen.

Wie als officier of als burgerlijk ambtenaar naar

Indië gezonden wordt, daar wordt geplaatst of overgeplaatst, wie na pensionneering wenscht te repatriëeren, wie met buitenlandsch verlof gaat, zij allen hebben vrije reis voor zich en casu quo voor hun wettig gezin. Maar men is nog verder gegaan. En zoo is o.m. in 1903 bij Koninklijk besluit bepaald, dat:

„Aan het hoofd van een gezin dat voor Gouvernements-rekening de reis maakt van Nederland naar Nederlandsch-Indië of van Nederlandsch-Indië naar Nederland, worden uitbetaald de overtochtskosten, die van Gouvernementswege zouden zijn voldaan voor leden van dat gezin, die de reis voor Gouvernements-rekening hadden kunnen medemaken indien zij niet voor eigen rekening voortgezonden waren, mits het bewijs wordt geleverd dat zij alsdan nog in leven zijn, en in geen geval tot een hooger bedrag dan hetgeen voor hun overtocht uit eigen middelen betaald is.“

Zie, dat was voor vele ambtenaren en officieren eene groote verbetering. Het werd nu mogelijk leden van hun gezin om gezondheids- of andere redenen, kinderen veelal voor hunne studie, naar Nederland te zenden, zonder dat dit beduidende geldelijke offers vorderde.

Dat was nu eens eene nobele daad van het Opperbestuur! Een ambtenaar met verlof, wien ik opmerkte, dat hij eene aanzienlijke som van het Ned.-Indische Gouvernement gerestitueerd kreeg wegens betaalde reiskosten voor vooruitgezonden leden van zijn gezin, kon aan zooveel royaliteit niet gelooven — het moest een dwaling van mij zijn —, tot hij op het Departement zelf de bevestiging van de goede tijding kreeg. Toch had die ambtenaar ongelijk met zijne ongeloofigheid, want, gelijk ik in den beginne reeds opmerkte, in zake overtocht en pensioenen heeft de Ned.-Indische Regeering, eigenlijk juist: heeft zich het Opperbestuur, steeds flink, onbekrompen tegenover 's landsdienaren getoond, de enkele uitzonderingen voorloopig daargelaten, waarover hier gehandeld zal worden.

Daarmee heeft het Opperbestuur getoond hart te hebben voor zijne dienaren. Het heeft daarmee echter niet alleen de belangen van dezen behartigd, maar evenzeer de belangen van de res publica, want vooral in een kolonie of bezitting, als ons Indië, is een tevreden civiele en militaire ambtenaarsstand, van welken vaak zooveel geëischt wordt, van het hoogste gewicht voor den goeden gang van zaken en voor de welvaart van 't geheel. En veel zal de bepaling aan het Indische Gouvernement niet kosten. Wel zal het wát kosten, want toen de bepaling niet bestond, zonden ook wel altijd eenige ambtenaren en officieren hun gezin naar Nederland om eerst later zelf te volgen. Dan betaalde het Gouvernement zooveel minder. Doch laten wij terugkomen op de bestaande bepaling.

Officier of ambtenaar X. is gehuwd. Zijn vrouw sukkelat herhaaldelijk, zij kan niet tegen het Indische klimaat. De dokter acht een langdurig verblijf in Europa voor haar noodzakelijk. Gelukkig nu de milde bepaling, in 1903 toegevoegd aan het Overtochts-Reglement. De echtgenoot vertrekt naar Europa, en daar het voor den vader moeielijk, wellicht ondoenlijk is de kinderen bij zich te houden, voor welke het misschien toch al wenschelijk was, dat ze voor hunne opleiding naar Nederland vertrokken, zoo gaan de kinderen ook mede. Misschien moet het geld voor den overtocht geleend worden; als later de vader zelf met

1) 't Is niet onmogelijk, dat er nog wel een enkel Indisch ambtenaar of officier, buiten zijn weten, aanspraak heeft op restitutie van betaalde overtochtskosten.

verlof of pensioen repatriëert, dan kan het geleende teruggegeven worden. Tot zóóver is alles in orde.

Maar nu komt de ambtenaar of officier, vóór hij nog aanspraak heeft op verlof of pensioen, te overlijden. Ware zijn gezin in Indië gebleven, dan had dit recht op vrijen overtocht naar Nederland voor rekening van den lande.

En nu? Volgens de bestaande bepalingen krijgen de nabestaanden niets gerestitueerd. Het overlijden van het hoofd van het gezin wint 's lands schatkist niet alleen de kosten uit van zijn overtocht, maar ook die van alle leden van zijn gezin. Wellicht zitten dezen nu met de vroeger gemaakte schuld ter bestrijding van hunne reis.

Is dit de bedoeling geweest van het Koninklijk besluit? Wij kunnen het moeielijk gelooven, al kan er, strict genomen, van geen onrecht sprake zijn.

Een man gaat onder een last gebukt. Een heer met een wagen gaat denzelfden weg. Hij zegt: man leg uw last op mijn wagen, ik zal hem voor u bezorgen. Maar de man komt te sterven en nu moeten zijn zooveel zwakkere vrouw of kinderen dien last dragen. Neen, zegt de heer, nu bemoei ik er mij niet mede.

Onrecht is het niet: de eersten zullen de laatsten zijn, maar hard is het. Wij houden het er dan ook voor, dat het geenszins in de bedoeling van het Opperbestuur zal gelegen hebben om in het door mij veronderstelde geval de betaalde overtochtskosten als winst voor de schatkist te behouden.

Eene juiste formuleering van een artikel van wet of wat daarmede gelijk staat is nu eenmaal moeielijk; er wordt zoo licht om 't een of ander mogelijk gevolg van het artikel niet gedacht. Doch we hebben hier te doen met een regeling bij Koninklijk besluit, en een wijziging ware daarbij betrekkelijk eenvoudig.

De tweede onbillijkheid, die we behandelen wilden, is gelegen in art. 25 van de wet van 9 Mei 1890, regerende de pensioenen der burgerlijke ambtenaren in Nederland. Dit artikel schrijft een aanzienlijke korting voor op het pensioen,

„Indien een gepensioneerde, wiens pensioen uit de inkomsten van den Staat of uit die van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen wordt gekweekt, herplaatst wordt in eene betrekking waaraan uitzicht op burgerlijk pensioen verbonden is, . . .”

Hoe kwam onze wetgever er toch toe om bij een regeling van de pensioenen zijner burgerlijke ambtenaren zich op eens te herinneren, dat hij ook de hoogste wetgever voor Indië is en zoo en passant tevens eene voorwaardelijke vermindering van de pensioenen der Indische ambtenaren en officieren te decreteren?

Waarom moesten Nederlanders, die in het groote Nederland buiten Europa den Staat gediend hebben, beneden buitenlanders geplaatst worden door het voor hen, bij wet, ondoenlijk te maken in het Rijk binnen Europa als ambtenaar te dienen? Natuurlijk was hier protectie voor de Nederlandsche ambtenaren het doel, maar was zulk eene protectie, of liever begunstiging, gerechtvaardigd? De gepensioneerde Indische ambtenaar heeft hier voor vele, wellicht twintig of meer, jaren van „zijne gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen” afgezien, wat ten voordeele kwam van de ambtenaren en officieren hier te lande. Is dit een reden om hem, op indirecte wijze, voorgoed van ambten uit te sluiten? Hij ontvangt zijn pensioen uit eene landskas, geheel onafhankelijk van de Nederlandsche schatkist.

Vele Indische ambtenaren en officieren gaan, al of niet vrijwillig, nog in de volle kracht van hun leven zijnde, met pensioen. Velen zouden graag werk vinden, bij voorkeur als ambtenaar, in overeenstemming met hunne opleiding en hun vroegeren arbeid.

Maar nu kunnen zij alleen terecht voor enkele weinige betrekkingen in openbaren dienst. Men heeft er soms wat op gevonden. Zoo heeft men de acht honderd gulden, die aan arrondissementsschoolopziensers worden uitbetaald, als bureaukosten of iets dergelijks betiteld, en zoo zijn een zeker getal gepensioneerden met het toezicht op ons lager onderwijs belast. Deskundigen op onderwijsgebied komen uit Indië in den regel hier terug op een leeftijd, dat zij, fysiek, nog volkomen in staat geacht kunnen worden zulk een toezicht naar behooren uit te oefenen. En voor hen is dit geen bijbetrekking, zij kunnen zich er geheel aan geven, en behoeven van de 800 gld. niet te leven. — Soms wordt een Indisch gepensioneerde bij voortdurend tijdelijk in openbaren dienst gehouden. Inderdaad, art. 25 van de pensioenwet moest maar zoo spoedig mogelijk verdwijnen. Doch we hebben hier te doen met een wet en daarom mogen we ons hiervan niet te veel voorstellen. Toch is er nóg een reden voor den wetgever om die pensioenwet te herzien, namelijk het belang van de Nederlandsche ambtenaren zelve en van den algemeenen dienst hier te lande.

Een autoriteit op onderwijsgebied merkte mij op, als bijv. een hoofd van eene openbare school tevens hoofd is van een normaalschool, dan gebeurt het, dat de dubbele taak hem te zwaar wordt en hij graag pensioen zou nemen voor zijn hoofdbetrekking om nog als hoofd der normaalschool in dienst te blijven. Doch art. 24 en 26 van de pensioenwet laten dat zoo maar niet toe; zij schrijven korting voor.

De toestand, geschapen door het aangehaalde artikel 25, is een overblijfsel van vroegeren protectiegeest, waarvoor geen plaats meer zijn moest in onze wetten. Art. 25 is een onbillijkheid tegenover de gepensioneerde Ned.-Indische ambtenaren en officieren.

Eene andere onbillijkheid (zij, die er onder lijden, noemen het kortaf een onrecht) is het hieronder volgende:

Wie als officier of burgerlijk ambtenaar naar Indië ging, deed dit wel steeds in de eerste plaats om het pensioen. Nu bestonden en bestaan daaromtrent bepalingen, die de vertrekkende kende en waarmede hij genoegen nam. Dat men hem op dat pensioen zou beknibbelen kon hij natuurlijk niet veronderstellen. Toch is dit gebeurd, niet voor allen, maar voor eenigen. Als een ambtenaar of officier buitenlandsch verlof tot herstel van gezondheid noodig had, zou de tijd, daarvoor in Europa doorgebracht, voor de helft als diensttijd voor het het pensioen in rekening worden gebracht.

Zoo was de bepaling, daarop rekende en vertrouwde men. Doch in 1881 werd voor alle burgerlijke ambtenaren, ook voor de reeds in dienst zijnde, bepaald, dat die tijd voortaan geheel buiten berekening zou blijven. Voor de officieren zou die nieuwe bepaling niet gelden en geldt ze ook nog niet. Waaron hebben toen de burgerlijke ambtenaren in Indië zich daar niet krachtig tegen verzet, bijv. door te requesteeren aan het Opperbestuur of op andere wijze? Vooreerst, omdat, in dien tijd tenminste, alle gezamenlijk requesteeren, alle opkomen tegen hetgeen de Regeering geliefde vast te stellen, in Indië door de machthebbenden beschouwd werd als iets min of meer vijandigs tegen het gezag, dat, vooral in eene kolonie, zoo hoog gehouden werd, en moest gehouden worden. En ook omdat ieder dacht met het gewone Indische optimisme: nu, ik voel mij gelukkig goed gezond; ik zal er allicht niet onder de lijden hebben, geen zorg vóór den tijd.

Zou daar nu niets meer aan te veranderen zijn? Zooals in den beginne reeds gezegd, heeft bij de regeling der pensioenen overal een geest van royale behandeling van 's landsdienaren voorgezet. Die bepaling van 1881 echter vormt, voor hen die toen reeds in dienst waren, een schrille tegenstelling, moeielijk te verklaren, gezien in het licht van de overige pensioen-bepalingen.

Het zou eene goede daad zijn van het Departement van Koloniën, een herstel van hetgeen als een onrecht gevoeld wordt, wanneer dat Departement een Koninklijk besluit uitlokte, waarbij de pensioenen van Ned.-Indische burgerlijke ambtenaren, die reeds vóór de inwerkingtreding van het pensioen-reglement van 1881 in dienst waren, niet het maximum-pensioen genieten en na 1 Juli 1881 buitenlandsch verlof tot herstel van gezondheid genoten hebben, alsnog verhoogd werden tot het bedrag, dat volgens de pensioenbepalingen van vóór 1881 zou zijn toegekend.

Ik heb over de hier behandelde onbillijke bepaling van 1881, alleen voor de burgerlijke ambtenaren van kracht, eens gesproken met een ambtenaar van het Departement van Koloniën. Op herstel van de daardoor benadeelden zou, volgens dien ambtenaar, wel niet veel hoop zijn, daar de administratieve omslag te groot zou wezen. Al die pensioenen te herzien zou te omslachtig zijn. Ik kan mij dit toch moeielijk voorstellen; mij dunkt, het getal oud-ambtenaren, voor wie pensioenherziening noodig zijn zou, kan niet zoo heel groot wezen: vóór 1881 in dienst, geen maximum-pensioen genietende, en na 1 Juli 1881 met buitenlandsch verlof geweest tot herstel van gezondheid. Als onze invloedhebbende persorganen zich deze zaak eens wilden aantrekken, dan ware er, denk ik, wel een weg te vinden, die tot het gewenschte doel kon voeren, nl. dat aan de gepensioneerde burgerlijke ambtenaren uit Indië ten volle het pensioen worde uitgekeerd, dat hun bij hunne indiensttreding is toegezegd en waarop zij gerekend hebben.

Overdenking van het bovenstaande zij hier ook vooral aanbevolen aan de hoogere ambtenaren van het Departement van Koloniën.

M. J. WIESSING.

's-Gravenhage, April 1907.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant over kiesrecht in Nederland-Indië. — De oorzaken der in den laatsten tijd nog al eens voorkomende opstootjes op Java: Blanda hierover in de Controleur; een ongenoemde schrijver van „geachte zijde” hierover in de Nieuwe Courant. — Hoe de toestand op Aijeh werkelijk is: de Aijeh-correspondent van het Algemeen Handelsblad begint evenals zijn collega van de Nieuwe Courant alarm te slaan.

De Nieuwe Courant bespreekt de quaestie van het kiesrecht in Indië en ziet daar niets geen heil in. De ambtelijke regeering acht het blad de eenig mogelijke en nuttige, niet alleen voor het oogenblik maar ook in de naaste toekomst.

„Over het bestaan van een „recht” der ingezetenen, om aan de eigen staathuishouding deel te nemen, willen wij, „zoo schrijft het blad, hier niet twisten; men zou dit zelfs principiëel kunnen erkennen en toch overtuigd zijn van de praktische onmogelijkheid der uitoefening. Van een verplichting om toe laten, dat dit recht zou worden uitgeoefend, zou in elk geval slechts sprake kunnen zijn wanneer blijkt, dat de ingezetenen begrip en kennis hebben van, en ook gevoel bezitten voor het geheel, in het bestuur van welks huishouding zij zouden moeten medespreken.

Bestaat nu dat begrip en gevoel in voldoende mate bij eenige categorie van ingezetenen in Ned.-Indië?

Wij gelooven het niet. Vooropgesteld zij, dat wij hiermede geenszins eenige geringschatting wenschen uit te spreken van de Indische maatschappij of haar onderdeelen. De reden ligt eenvoudig hierin, dat Indië als geheel, als politieke gemeenschap van belangen nog slechts in vorming is, feitelijk uit een aantal, in hun politieke opvattingen zóó niet in hun wezen, heterogene bestanddeelen is samengesteld, welke onder den invloed van den door Nederland gelegden ambtelijken band bezig zijn naar elkaar toe te groeien; en dat het begrip van dat geheel en dus van wat er goed of kwaad voor is, nog niet bij die deelen is ontwikkeld.

Voor de Inlandsche maatschappij, — welk deel ervan ook men in de beschouwing betrekke —, heeft Indië in zijn geheel, het Indië, waarvan de belangen in den Raad van Indië worden behartigd, volstrekt geen beteekenis. Zelfs de meer ontwikkelde inlanders — uitzonderingen daargelaten — hebben van zulk een gemeenschap slechts een uiterst flauw begrip.

En wat de Europeesche maatschappij betreft, voor haar is Indië in zijn geheel, of een belang, 't welk een Nederlandsch gezagskarakter draagt, of wel in 't geheel geen belang.

In de steden, in sommige plaatselijke of gewestelijke kringen heeft zich langzamerhand een belangensfeer ontwikkeld, welke wellicht toepassing van het vertegenwoordigend stelsel toelaat.

Maar verder dan die betrekkelijk enge sfeer reikt de belangstelling in de algemeene zaak nog niet. Waar de belangstelling op enkele punten verder gaat, daar betreft zij persoonlijke of vakbelangen.

Nu zijn er binnen de Europeesche maatschappij in Indië ongetwijfeld personen genoeg te vinden, die van de algemeene zaak op de hoogte zijn en er voor voelen. Maar zij staan in geenerlei verband met een openbare meening, welke, bij gebrek aan eenige cohesie bij de maatschappij, nog ver te zoeken is.”

Hierin ligt zeker veel waars, maar als wij aan deze voorstelling alléén vasthouden; zou dat deel der indische gemeenschap dat het eerst voor een politieke ontwikkeling in aanmerking komt, d.w.z. de Europeanen en de meer en beter ontwikkelde Inlanders, dan misschien over 1000 jaren niet nog politiek onmondig zijn? Voor het kiesrecht als politiek opvoedingsmiddel schijnt het blad in het geheel geen oog te hebben.

* * *

Blanda heeft het in *De Controleur* over de oorzaken, welke geleid hebben tot de in den laatsten tijd nog al eens voorkomende opstootjes op Java. Hij gelooft niet aan geestdrijverij en fanatisme; wel aan lakshheid van bestuurswege getoond ten opzichte van de bescherming der Inlanders door onze wetten toegezegd. Daarin ziet hij de oorzaak van het periodiek opkomend verzet.

„Ja, „zegt Blanda, de inlander zou kunnen voorzien in de geregeld terugkeerende en toenemende tekorten op de Indische rekening, indien hij niet, zóóals de heer K. Wybrands van 't Indisch N. v. d. D. in 't nummer van 12 Febr. 11. het op zijn gewone pittige wijze beschreef, „voortdurend bestolen werd, waardoor hij niet tot welvaart komt en geen belasting betalen kan. Wat is ons Indisch budget belachelijk klein! Er kan honderd millioen meer ontvangen worden, zonder moeite, indien de inlander slechts zeker ware van de vruchten van zijn arbeid. Belangrijk meer zouden de inlanders kunnen opbrengen, indien zij:

- primo: niet bestolen werden,
- secundo: niet bestolen werden,
- tertio: niet bestolen werden.

Ten eerste worden zij bestolen door hunne hoofden. Precies als in den tijd van Multatuli, precies zoo, precies zoo! ik zou het wel kunnen uitschreeuwen. Een regent ergens in de Preanger zegt tegen zijn mindere: „Ik heb zin in je paard,“ of laat hem dat zeggen, en de kleine man geeft het paard.

De Europeesche ambtenaar ziet het, weet het, en zegt niets. Ergo denkt de inlander: waarom zou ik hard werken, waarom zou ik mij paarden aanschaffen?

Ten tweede worden zij bestolen door de Europeanen, bestolen voor grondhuur, bestolen voor irrigatiewater, bestolen voor loon. . . .

Ten derde worden zij bestolen door de slechte elementen onder hunne landgenooten. Heeft een inlander twintig gulden, men ondergraaft hem; heeft hij buffels, men voert ze bij nacht en ontijde weg. Hij kan ze voor zooveel tientallen of honderdtallen gulden weer terugkopen van de dieven. Die zaken worden bijna openlijk gedreven. Zijn eigendom ziet hij nooit terug.

Recht?

Recht is voor den inlander de galg, en als hij niet heel braaf en mak is, hangt hij eraan.

Men ziet het, dat het er na Havelaar voor de Saidjah's en Adinda's geenszins beter op geworden is, „zegt Blanda. Sinds dien werd ook nog het kapitalisme op hem losgelaten. Plichtverzuim, omkoopbaarheid, willekeur, knevelarij, beprooving, uitbuiting, dat alles geeselt Indië en Indië nog als in Havelaar's tijd, alleen in den vorm hier en daar wat omgezet. Toch luidt ook nog, als in Havelaar's tijd, art. 55 R. R.: „De bescherming der inlandsche bevolking tegen willekeur, van wien ook, is een der gewichtigste plichten van den gouverneur-generaal. Aan dien blaspheem is sedert nog toegevoegd die der koloniale „ethiek.”

Zóóveel steenen des aanstoots op zijn weg! Is 't wonder vraagt de schrijver ten slotte, dat de Javaan somwijlen tot razernij . . . pardon, tot „fanatisme” wordt gebracht en met eenige tientallen lotgenooten aan 't dooden gaat en zich laat dooden? Boeren van Java, organiseert u! — Hoe die arme boeren op Java dat moeten doen, vertelt Blanda er niet bij.

Ook in de *Nieuwe Courant* wordt hetzelfde onderwerp behandeld. Even hartstochtelijk als *Blanda* dit deed in *De Controleur* even nuchter en bezadigd vat de schrijver van „geachte zijde“ in de *Nieuwe Courant* de zaak op.

„Gelijk meermalen uiteengezet is, komt men bij een aandachtige beschouwing der gevallen, die zich in den laatsten tijd hebben voorgedaan,“ zegt de schrijver in het oud-liberale orgaan, — in tegenstelling met hetgeen nog al eens van andere zijde wordt beweerd, „meestal onder den indruk van het oogenblik, tot het besluit dat geen vaderlandsliefde, geen drang om het eigen land van den vreemden overheerscher te bevrijden, de drijfveeren daartoe zijn geweest, maar gewoonlijk het najagen van de op een of andere wijze opgewekte hersenschimmige gedachte, om heerscher, vorst, radja te zijn over een groot en machtig rijk; het gewelddadig optreden der oproermakers is meestal een gevolg van waanvoorstellingen, die men evengoed hier in Europa — zij het ook in anderen vorm — als in Indië kan waarnemen.

Hoewel het niet mogelijk zal zijn, om dergelijke uitingen geheel te voorkomen, zal men die toch binnen engere grenzen kunnen beperken, in de eerste plaats door uitbreiding van opvoedend onderwijs, waardoor de waanvoorstellingen omtrent geesten, droomen, tooverformulieren enz. het best bestreden worden.

Doch het spreekt vanzelf, dat dergelijke drijvers lichter ahang vinden in een omgeving, waar gegronde redenen van wreveld en misnoegen bestaan dan waar de bevolking tevreden en overtuigd is van de goede bedoelingen en de rechtvaardigheid van de over haar gestelde ambtenaren.

Niet alleen moet daarom door Europeesche ambtenaren streng worden toegezien dat geen knevelarij of misbruik van gezag plaats hebbe, maar men moet er zorgvuldig voor waken, dat de bevolking soms met de beste bedoelingen, niet wordt gemaatregeld.

Haar tweede gewassen te vernielen zooals in Sidoardjo, om haar te dwingen eerder rijst te planten, haar te belletten op den tijd, dien zijzelf daarvoor geschikt acht padie te planten, zooals in Demak liefst krachtens algemeene verordening plaats heeft, en dergelijke zetten kwaad bloed en bereiden den bodem, waarin zaden van verzet en oproer welig tieren; zulke dingen vermijde men dus en waar ambtenaren zulke maatregelen eigener autoriteit toepassen moeten zij voorbeeldig worden gestraft.

Doch ook daarmede zal men niet bereiken dat men die uitingen van waanzin geheel voorkomt. Men moet dus zonder daarom bevreesd te zijn of vrees te toonen, altijd waakzaam en op zijn hoede wezen; meer dan tot nog toe het geval was moeten de regenten verantwoordelijk worden gesteld als zulke neigingen tot een bloedige uitbarsting komen. Wij Europeanen staan te ver af van den inlander, zijn te vreemd aan zijn zieleven, aan geheel zijn doen en laten dan dat wij en daaronder de Europeesche bestuursambtenaren op den duur goed op de hoogte kunnen zijn van hetgeen in de inlandsche maatschappij omgaat en voorvalt.

Dat kunnen de regenten, zelf inlanders, met hunne rijke relaties wel; als zij willen kunnen zij zeer goed op de de hoogte komen van wat er op dit gebied in hun regentschap omgaat; van hen kan gevorderd worden, dat zij daarvan niet onkundig zijn. En wij zijn er vast van overtuigd, dat als de regering als stelregel aanneemt, elken regent te ontslaan, die blijkt gegeven niet op de hoogte te zijn, menig smeulend vuurtje in den aanvang en zonder bloedvergieten zou worden gebluscht.

Er is nog een gevaar, waarop men bijzonder dient te letten, een gevaar waartegen de beste politie en de grootste waakzaamheid niets vermogen en dat is de bespottelijke hadjivrees, die vele Europeanen vervult, en die hen in elken hadji en elken Arabier iemand doet zien, die voortdurend op hen loert en alleen maar een schoone gelegenheid afwacht om hen af te maken; wanneer die vrees begint te werken gaat het gezond verstand gewoonlijk op den loop en brengt zij velen tot handelingen en daden, welke afgescheiden van het feit, dat wij ons door onze dwaze vrees in de oogen der inlanders belachelijk maken en hun een weinig vleiend denkbeeld geven van onze moed en zelfvertrouwen, een paniek kunnen in het leven roepen, die zeer gevaarlijke gevolgen kan hebben.

Vervolgens wijst de schrijver op een dergelijk geval van paniek dat 20 jaar geleden te Soerabaya voorkwam om te besluiten met de wensch, dat de ambtenaren de kunst van schieten verstaan.

„Om de gevolgen, zoo schrijft hij, van zulke woelingen tot een minimum te beperken zal het noodig zijn dat aan bestuursambtenaren de verplichting wordt opgelegd zich te bekwamen in de behandeling van revolvers en geweren, dit ook aan hun ondergeschikten te leeren en dezen door oefening voor te bereiden op hetgeen hun bij het voorkomen van dergelijke gevallen te doen staat.“

* *

Twee den toestand op Atjeh tekenende voorvallen worden beschreven in een Atjehbrief aan het *Algemeen Handelsblad*:

„Het eerste betreurenswaardige voorval, dat na bekendwording wellicht het vertrouwen in den geconsolideerden toestand van Groot-Atjeh eenigermate geschokt zal hebben, viel voor in den nacht van 2 op 3 Maart jl. te Roempit, bekend door een onzer daar bestaan hebbende posten in de oude geconcentreerde linie. Alvorens nu het verhaal dier gebeurtenis te doen, moge voorafgaan, dat in het jaar 1902 de heer Goethals zich daar ter plaats vestigde als administrateur der toenmaals opgerichte Deli-Atjeh Tabakmaatschappij, in verband waarmede daar eene nette administrateurswoning verrees, welke ook na het sluiten der

onderneming de geliefkoosde verblijfplaats van den heer Goethals bleef. Dit was vooral 't geval in de perioden van Zaterdagmiddag tot Maandagmorgen en zoo was genoemde heer ook in dat huis aanwezig op den 2 Maart jl. Het was ongeveer half twaalf — alles was reeds in diepe rust — toen op de deur van zijn slaapkamer geklopt werd, en te gelijker tijd in het Maleisch de waarschuwing geuit, dat het huis in brand stond. Eene inlandsche vrouwelijke bediende, op dat kloppen ontwaakt, kwam de deur harer kamer uit, en waarschijnlijk in de meening, dat men met den heer des huizes te doen had, werd zij aangegrepen en naar buiten gesleurd, waar volgens haar zeggen een 15-tal mannen aanwezig waren. Natuurlijk verweerde zij zich zoo heftig mogelijk, doch het mocht haar niet gelukken aan de greep harer aanvallers te ontkomen, voordat haar een zestal ernstige verwondingen waren toegebracht. De inmiddels te voorschijn gekomen huisjongen werd eveneens ernstig verwond, zoodat ook voor zijn leven wordt gevreesd.

Hare vrijheid herkregen hebbende, snelde de vrouw naar boven en waarschuwde haar heer niet naar buiten te komen, wijl er „Moslemins“ waren. Dat de heer Goethals toen naar een vuurwapen greep, lag voor de hand. Schieten was echter niet meer noodig, daar op hetzelfde moment de roovers aftrokken, waarschijnlijk bevreesd, dat door het treffen van een hunner, gemakkelijk het spoor der daders zou worden ontdekt. Het werd ten hoogste tijd, dat er opluchting kwam. Immers de waarschuwing dat het huis in brand stond was waar, de aanvallers hadden nl. de stijlen van het huis onder de slaapkamer van den bewoner in brand gestoken, na ze met petroleum bevochtigd te hebben, en de brand had reeds eene tamelijke uitbreiding gekregen, vóór de heer Goethals eindelijk de slaapkamer zou verlaten, den nog beschikbaren tijd benuttende om handelsboeken en enkele kostbaarheden te redden. Dat het huis, uit lichte materialen gebouwd, tot den grond afbrandde zal wel geen nader betoog behoeven, als men weet dat brandblusmiddelen geheel ontbraken. Aan blussingswerk dacht trouwens niemand; uitkijken en het verbinden der gewonden was wel het voornaamste dat te doen stond. De kranie (schrijver) der onderneming — de heer Goethals heeft daar thans een klapperaanplant — ontsprong ter nauwernood den dans. Ontwakende en naar buiten tredende, bemerkte hij ook aan zijn huis een begin van brand, bluschte dien, waarna hij, nog niet bewust van hetgeen ten huize van zijn chef voorviel, zich daarheen spoedde, daar aankomende, toen de bende net afgetrokken was. Eene onmiddellijk uit Lam Njong afgemarcheerde patronille was weldra ter plaatse, spoedig gevolgd door den assistent-resident van Groot-Atjeh en een geneesheer, zoomede door eene patrouille uit Koeta Radja.

Natuurlijk ligt in zoo'n geval de conclusie voor de hand, dat hier kwaadwillige Atjehers aan het werk zouden geweest zijn, vooral omdat kort te voren nog een bericht binnenkwam, dat zich aan de Mata-Aja (bron van de Kroeeng Daroë) ongeveer 1½ uur Zuidwaarts van Kota Radja, een bende vertoond had ongeveer 20 man sterk, deels van geweren voorzien. Daar echter dit bericht 6 dagen oud was toen het ongeval te Roempit plaats had, komt 't onaannemelijk voor, dat — altijd als het bericht waar is — een bendetje zich zoo lang in deze buurten zou kunnen staande houden. Immers is het niet te gelooven, dat zoo plotseling alle hoofden uit den omtrek ons ontrouw zouden zijn geworden, ook al heerschte er ontevredenheid onder de bevolking, waarvan straks nader. Verschillende aanwijzingen uit bovenvermeld verhaal te putten, als het spreken van Maleisch, het in brand steken van de stijlen juist onder de slaapkamer van den bewoner, het kloppen op diens kamerdeur, het niet gebruiken van vuurwapens, het onmiddellijk aftrekken toen huz eenig gevaar scheen te dreigen enz. leveren genoegzame aanwijzingen op, dat hier goede bekenden de hand in het spel hebben gehad, zoodat het bij velen bestaande vermoeden, dat hier ontevreden van de onderneming zelve de schuldigen zijn, niet onlogisch schijnt. Trouwens werd mij van bevoegde zijde medegedeeld, dat het onderzoek, dat thans nog aan den gang is, reeds eenige aanwijzingen in dien zin heeft opgeleverd. In dit geval is deze gebeurtenis dus niet van politieke beteekenis.

Van ernstiger, hoewel van zeer voorbijgaanden aard, lijkt mij de beschieting van Koeta Alam toe, hoewel dadelijk moet erkend worden, dat de zaak niet het algemeene Atjeh-beleid raakt. Koeta-Alam vormt het Noordwestelijk gedeelte van Koeta Radja; Pennito, dat mede in de beschieting schijnt gedeeld te hebben ligt Zuidwaarts daarvan; beide gedeelten aan weerszijden van de groote Atjeh-rivier, die door onze hoofdplaats stroomt. De beschieting zelve was van vrij onschuldigen aard, zelfs zoo, dat het treffen niet in de bedoeling gelegen heeft. De schoten, een 6 à 7-tal, vielen op tamelijk grooten afstand en werden gelost in de stroomrichting van de rivier.

Doch nu de oorzaak: Van dezelfde alleszins bevoegde zijde, waarvan ook het in de vorige alinea medegedeelde afkomstig is, komt ook de verklaring, dat men in deze daad, die begrijpelijkerwijze tot consternatie aanleiding heeft gegeven en tot voorzichtigheid stemt, eene uiting heeft te zien van de ontevredenheid der bevolking als gevolg van de verkeerde uitvoering der maatregelen in haar belang genomen, maatregelen waarvan ik met zoo veel genoegen melding maakte. Nog merkte ik in mijn laatste schrijven op, dat ook een zachte dwang wellicht eene goede uitwerking kon hebben, zulks in verband met de mededeeling in het maandverslag over December, dat gelast was de hooger gelegen terreinen gereed te maken voor den aanplant van tweede-gewassen. Doch wat wel niemand gedacht zal hebben: de betrokken bestuursambtenaar ging zoo ver dat hij lieden, die niet on

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279.

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Gandaria assin — Atjar gandaria.
 Palmine (plantenvet) per blik à 1/2 kilo.
 Bombaye ducks — Windham Corn (mais).
 Nangoeng thee en Pouchong thee.
 Geconijfte assem en Assem kokjes.
 Sagoe Ambon — Daon Sirih.
 Ijskan Tanah — Paroedans etc.
 Geraspte Klapper — Java Rijst.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen

architectische nabootsing.

ALLE MODERNE

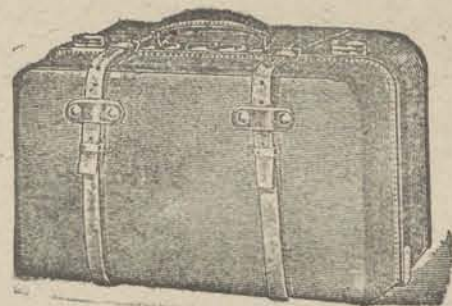
TALEN

Onderwijs Vertalingen

Proefles gratis.

Prospectus franco.

W. POPPINK,

Prins Hendrikstraat 141-143

DEN HAAG.

SPECIALITEIT in het vervaardigen van
Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.
 BILLIJKE REPARATIE-INRICHTING voor alle
 soorten REISARTIKELEN.

Oranje-Hôtel.
NIJMEGEN.
 Speciaal ingericht voor
 Indische Families.

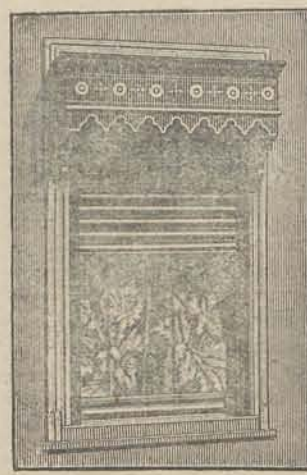
Petroleum-
 gloeilichtbranders
 zijn nu volmaakt

te verkrijgen bij

H. HEIJNEN,

Helfverancier. SPUI 109.

Lampenmaker.

Heineken's
 (Oudste)
Glazenwasscherij
 Stoom Jaloeziën-
 en Rolluikenfabriek.
KETTINGSTRAAT 6
 v.b. Drie Hoekjes 3,
 Den Haag.
 Telefoonnummer 2478.
AMSTERDAM,
 van der Helststraat 1
UTRECHT,
 Potterstraat 20.
 Hilversum, Arnhem, Nijmegen,

middellijk aan dien last gehoor gaven, zonder verhoor in de gevangenis zette, ja het kwam zelfs voor, dat een man, die wel het bevel gevolgd had in den pot kwam omdat bij de inspectie van dien ambtenaar nog niets opgekomen was. Velen, men spreekt zelfs van meer dan honderd, geraakten in de boei, doch laat mij er onmiddellijk bijvoegen, dat toen een en ander ter kennis van den Gouverneur kwam, hij onmiddellijk ingreep. Hoe goed intusschen ook bedoeld, deze wijze van handelen verdient afkeuring, vooral ten opzichte van het Atjehsche volk, daar met kalme bespreking en zachten aandrang zeer zeker veel had bereikt kunnen zijn.

Begrijpelijkwijze heeft dit optreden ontevredenheid gewekt en komt het daarom aannemelijk voor, dat men het lossen der schoten als eene uiting daarvan te beschouwen heeft. Het aan de regering geseinde bericht luidt dan ook: dat het „ondenkbaar is, dat de beschieting geschied is door kwaadwilligen. Vermoedens bestaan dat dit geval toe te schrijven is aan kamponglieden met geregistreerde geweren, hetzij om het bestuur, hetzij om het hoofd van Locong Bata in ongelegenheid te brengen.“

Is hier de juiste oorzaak gevonden — en dit schijnt wel zoo, immers is niet aan te nemen dat hoofden en bevolking zoo onverwachts van een vijandigen geest bevangen zouden zijn — dan kunnen ook maatregelen worden getroffen om haar weg te nemen, in welk geval de veilige toestand van voorheen weer zal intreden, wellicht reeds ingetreden is.

Oost-Indische Berichten.

In De Week van het Soer. Hbld. van 9 Maart j.l. schrijft de heer M. van Geuns het volgende:

„Een der instellingen, die op Oosterschen bodem niet tieren wil, is die van den agrarischen eigendom.

Deze dateert van 1870, toen minister De Waal, na tal van vergeefsche pogingen van zijne voorgangers, slaagde in de oplossing van de agrarische quaestie die toen langer dan een dozijn jaren aan de orde was geweest en eenige ministers den nek had gebroken. De Waal heeft, zoo stellen wij ons voor, het instituut van den agrarischen eigendom in zijn cultuurwet opgenomen als een concessie aan de vooruitstrevende liberalen, die in Fransen van de Putte hun aanvoerder hadden. Zooals men weten zal, heeft deze laatste in zijn — verworpen — cultuurwetontwerp den Westerschen eigendom op Java willen introduceren, iets waartegen o.a. Thorbecke zich met kracht verzet heeft.

In de Koloniale Verslagen vond — en vindt — men opgaven betreffende de conversie van erfelijk individueel grondbezit in agrarischen eigendom. In het jongste verslag vinden wij vermeld (p. 143), dat in 1905 24 aanvragen aanhangig zijn gemaakt, betrekking hebbende op een gezamenlijke uitgestrektheid van ruim 210 bouws. Tengevolge van de nieuwe toewijzingen, behoorde bij het einde van 1905 een uitgestrektheid van ongeveer 7447 bouws aan inlanders in agrarischen eigendom toe.

De conversie, die thans over circa 35 jaren loopt, heeft dus weinig te beduiden gehad.

Waaraan ligt dit?

Heel eenvoudig: aan den omslag waarmede de vestiging van den agrarischen eigendom gepaard gaat. Men moet er Staatsblad 1872, nr. 117, maar eens op nalezen. De Inlander die een eigendomstitel wenscht, moet zich tot den landraadvoorzitter wenden met een verzoekschrift en een meetbrief; verstrekt moet o.a. worden een verklaring dat hij de rechthebbende is op den erfelijk individueel bezeten grond, verder een opgave van de wijze en het tijdstip, waarop de grond

in zijn bezit is gekomen. Later zijn weer bij de overschrijving van het eigendomsrecht tal van op westerse leest geschoeide formaliteiten te vervullen. Dat de Inlander zich door al die soesah laat afschrikken, is te begrijpelijker waar de agrarische eigendom in de praktijk geen uitbreiding van het recht op den grond is. Ja, een schrijver in de Java bode van 4 dezer spreekt zelfs van een beperkter recht.

Kort geleden — in de Javasche Crt. van 12 Februari — is een verordening afgekondigd met de considerans, dat de wetgever het noodig acht vereenvoudiging te brengen niet in de wijze waarop het agrarische eigendomsrecht wordt aangevraagd, maar waarop het wordt overgeschreven. Met den schrijver in de Java bode — zie boven — zijn wij het eens, dat het effect dezer vereenvoudiging al heel gering zal zijn; de omslag behoudt in de oogen van den eenvoudigen Inlander hetzelfde karakter. En ook wij zouden de vraag willen stellen: waarom doekt de regering dat heele instituut van agrarischen eigendom niet op? Gelijk gezegd, het is een Westersche plant in een Oosterschen bodem, waardoor het hier te lande nimmer door den inboorling zal worden gewaardeerd. En het nadeel is dat het aan onze landraadvoorzitters en -griffiers extra werk bezorgt.

De Haven van Tandjong-Priok. „Heden is weder eens op zeer duidelijke wijze gedemonstreerd dat de haven van Batavia, Tandjong-Priok, te klein wordt voor den zich steeds ontwikkelenden handel,” zegt het Bat. Nbl. van 10 Maart j.l.

„Toen de „Prins Hendrik” binnenstoomde, kon de lading niet gelost worden. Het schip moest volgens gebruik voor hangar A. komen te liggen. Maar hangar A. was vol. Daar kon geen lading meer in; evenmin kon hangar B. nog wat bergen; hangar C. en D. verkeerden in hetzelfde geval. En men wist niet waar de „Hendrik” nu heen te slepen: voor E. (hangar voor Singapore lading) of voor G. (indische lading).

Een der oorzaken van dit gebrek aan ruimte is het feit dat binnen korten tijd vijf nederlandsche schepen hun lading, circa 4000 kojangs, hadden gelost.

Maar de hoofdoorzaak is dat de handel, de import, zich in de laatste jaren steeds meer uitbreidt, n'en déplaisé recherche controleurs die luide verkondigen dat in den toestand sedert tien jaren geen verandering is gekomen.

Dat de ambtenaren en de regering geen oog schijnen te hebben voor de nooden van den handel heeft een zeer eenvoudige reden: zij verlaten zich op de met opoffering van veel tijd en moeite in elkander geprutste statistieken die niets waard zijn. Want van al die statistieken deugt er niet één. Ze worden opgemaakt en bijgehouden door menschen die blijkbaar niet de minste idee hebben van de noodige wetenswaardigheden voor den handel, en het zijn bovendien statistieken die niet door actualiteit voor een deel goedmaken wat door stelselloosheid wordt bedorven, wijl die stelselloosheid gepaard gaat met een onverwinnelijke traagheid, waardoor maanden na dato eerst de verkeerde, slordige, onbruikbare gegevens verschijnen.

Hoe het dan zij: de haven van Batavia wordt te klein voor den handel van Batavia. Dit is al lang bekend, het is al herhaaldelijk gezegd, het wordt door den handel steeds meer gevoeld. Van 26 Februari tot heden is de kade, duizend strekkende meter kade-ruimte, doorlopend bezet geweest, ongerekend de schepen die aan de kolensteigers liggen. Ja zelfs heeft

vreugde naar de groene kuststreep, die zij meer en meer naderden.

Het was de eerste aanlegplaats op Duitschen bodem, de haven van Sasoeta.

„Mevrouw de Baronesse!” riep de vriendelijke, dikke kapitein.

Hij stond met den verrekijker in de hand, terwijl het schip onder allerlei commandoepen, belsignalen en manoeuvres de nauwe ingang van de haven binnenstoomde.

De haven van Satoeta was door een opmetingsschip van de Deutsche marine zoo goed opgenomen en van boeien voorzien, dat de kapitein de eertijds zoo bezwaarlijke binnenvaart met een gerust gemoed aan zijn eerste-officier kon overlaten.

Zijn aanroep gold zijne bijzondere protégée, de eenige eerste-klasse reizende dame, mevrouw von Dietlas.

Maleen kwam naar hem toe.

De kapitein wees naar een uit de blauwe zee oprijzende, tamelijk vlakke landtong.

„Ziet u die landtong?,”

Hij gaf haar zijn kijker.

„Dat is uw land, mevrouw. De bezitting van wijlen uw broeder: Kioni. Al die mooie apenbroodboomen en kokospalmen daar, behooren u toe.

Maleen keek naar de aangeduide punten, die zich voor haar oog plotseling van hun omgeving losmaakten, om in den tooverkring van lustsloten en sprookjeswerelden over te gaan.

Warm sloeg haar hart terstond voor dit stukje aarde. Jammer, dat het zoo ver weg lag!

„Hoe ver is Kioni van Satoeta?” vroeg zij.

„Het schiereilandje Kioni ligt bij Mona, een Duitse tolhaven,” deelde de kapitein mede. „Met een dhau vaart men er, bij goeden wind, in 4 à 5 uren heen,

de vorige week de „Madura” genige uren moeten wachten alvorens zij kon vastmeren; te onaangename voor de agenten, wijl er een contingent hadjis aan boord was, behalve de europeesche lading.

Waarom, als noodhulp, ook niet van de hangars A. tot D. dubbele hangars gemaakt als de loodsen E., F. en G.? De fundeeringen voor die nevenhangars liggen er sedert den aanleg van Tandjong Priok, de ruimte is er dus almede sedert dat oogenblik. Zoo bijster veel kan de opzetting der zinkijzeren wanden en daken niet kosten, dat de uitgave het tegemoetkomen aan de behoeften van den handel niet zou billijken.

Moet men alvorens de statistieken er op naslaan, om de ontwikkeling van den handel daaruit te bestudeeren?

Dan kan het wachten nog lang duren, want zulke dingen zijn uit die statistieken niet te leeren.

„Maar nogmaals,” herhaalt het blad, „de haven van Tandjong Priok is te klein geworden voor den handel van West-Java. En de handel kan niet traag zijn, wil vlug bediend worden.”

De Bataviasche windhandel. „Dat de liquidatie-commissie, onder voorzitting van den president der Javasche Bank échec heeft geleden, is u bekend,” schrijft men uit Batavia aan het Soer. Hbld.

Nu, populair onder de dobbelaars, is die commissie nimmer geweest; wat gelegen heeft aan het moeilijk te bereiken doel en ook aan hare samenstelling.

Dat die commissie tot haar secretaris koos een der meest geïnteresseerden in den windhandel en in de dientengevolge geleden verliezen, was een weinig handige zet.

Maar wat al aanstonds een échec voorspelde is de eisch aan de makelaars om van al hunne transactien mededeeling te doen. M.a.w. openlegging van hunne boeken; de heeren, die destijds terecht aan de kaak zijn gesteld door uwen Nouvelles-schrijver en een verdediger yonden in den schrijver van het Financieel Overzicht in uw blad, zijn uit den aard der zaak daarvoor (ruiverig).

Ik heb zelfs gehoord, dat makelaars onder hunne cliënten telden rechterlijke ambtenaren, aan wie alle handel en bezit in Indische waarden en mijnaandeelen — onwaardig is verboden, en die de makelaars op handslag verboden om ooit hunne namen te noemen. Er worden zelfs al namen genoemd.

Nu bestaat nog altijd het gevaar voor faillissementen.

Een ontzettend gevaar voor makelaars, die in staat van faillissement verklaard, met de justitie in aanraking zullen komen, op grond van de bepaling in artikel 72 van het Wetboek van Koophandel, dat door den staat van faillissement van den makelaar, hij in zijne bediening wordt geschorst en door den rechter daarvan vervallen verklaard kan worden, terwijl hij daarin nimmer meer kan worden hersteld.

Met sympathie werd bij het restantje soliedien handel, dat hier nog bestaat, de benoeming gelezen van den heer Zeilinga, directeur der N.-I. Escomptomaatschappij, tot directeur der Javasche Bank.

Nummer twee op de voordracht was de advocaat mr. A. Maclaine Pont, die blijkbaar meer voelt voor den dienst van Mercurius dan van vrouw Justitia.

De moeilijkheid om onder het personeel der Bank een geschikten candidaat te vinden, zal wel tot gevolg hebben dat mr. Pont, als in dit jaar de directeur van Suchtelen heengaat, tot diens vervanger zal worden benoemd, althans voorgedragen.

Verkoop van Sumatra-steenkolen. In het Bat.

over land is het een kleine dagreis. Maar, mevrouw, het nest is godverlaten eenzaam. U moest daar niet blijven. Dat is niets voor u.”

„O, toch wel — het zal juist iets voor mij zijn,” wierp zij tegen met een zwaarmoedig glimlachje. „Ik ben aan eenzaamheid gewoon. En ik deug ook niet meer onder gezellige menschen.”

De goedhartige kapitein schudde het hoofd. Hij vond deze dame zeer sympathiek en hij had erg met haar te doen.

Hij zag haar getroffen aan, en zuchtte even.

Dat wilde Maleen niet. Zij vermeed angstvallig, haar verdriet te toonen, en medelijden te wekken. Zij trachtte alles te vermijden, wat haar week maken kon, want als zij dat werd, zou zij de kracht verliezen, die zij noodig had.

Op zakelijke toon hernam zij:

„Volgens mijn kaart ligt de bocht van Mona dicht bij de Engelsche grens.”

„Jawel. Dicht bij de grens. Het is zoo heel ver niet van Oengedja.”

Thans lag het vriendelijke Satoeta, met zijn hier en daar tusschen de palmen opduikende witte Europeaanwoningen, zijn romantische boma 1) en het blauwe gebergte als achtergrond, voor hunne oogen.

Eenn kanonschot deed de lucht trillen, de ankerketting rammelde.

Tegen het groene strand kwamen een klein getal met vlaggen versierde Europeesche bootjes uit. Haastig stevenden zij, van verschillende punten uit, den stoomer tegemoet.

Op de eerste boot herkende Maleen de Deutsche regeringsvlag, dezelfde trotsche vlag, die ook van het fort wapperde.

„Die boma daar,” zeide de kapitein, „is nog door 1) Fort.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van
FRIEDA VON BULOW.

XXXI.

Maleen was uitgeput. Niet kunnen weenen, niet treuren, niet een onafwendbaar noodlot in het aangezicht kunnen zien — slechts weten, dat men weenen zou, als

Haar zenuwen dreigden te bezwijken.

Eens, in den nacht, schrikte zij plotseling uit haar verwarde, half wakende droomen op, ging rechtop in bed zitten en zeide bij zichzelf:

„Ik ben op weg krankzinnig te worden.”

Neen, dat mocht niet zijn! Zij verzamelde al haar kracht, om nog een wijle weerstand te kunnen bieden.

„Ook al leeft Rainer heden nog en al is hij gezond,” hield zij zichzelf voor, „dan kan hij toch elken dag in een gevecht vallen of aan de koorts sterven. Ik ben een soldatendochter en mag mij zelve niet beklagen.”

Dat stelde zij zich telkens en telkens weer voor oogen, het stemde haar rustiger.

En eindelijk kwam een tweede dépêche uit Berlijn, die haar dat Engelsche bericht officieel bevestigde.

Rainer was dood en begraven.

Een halfjaar later reisde Maleen Dietlas alleen over den oceaan.

Alle passagiers stonden op het promenadedek en keken, nadat zij vele dagen lang niets dan lucht en door den storm gegeeseld water gezien hadden, met

Nieuwsblad van den 5den Maart wordt medegedeeld, dat namens de regeering met de firma Tiedeman & van Kerchem aldaar onderhandelingen zouden zijn aangeknoopt om — na verkregen toestemming van den minister van koloniën — aan haar den alleenverkoop op te dragen van Ombilin-steenkolen aan particulieren.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van den 25en Februari jl. vermeldde dat dit denkbeeld bij den minister van koloniën geen instemming heeft gevonden.

„Wij kunnen daaraan toevoegen”, zegt dit blad, „dat het concept der met de firma te sluiten betrekkelijke overeenkomst reeds was vastgesteld, doch de verdere onderhandelingen op telegrafischen last van den minister gestaakt zijn.

Het winnen van zink in Ponorogo. Een correspondent meldde aan het Soer. Hbld.;

„Kort na zijne pensionneering als assistent-resident van Bangkalan, ruim een jaar geleden, maakte de heer J. E. Hagen een begin met mijnbouwkundige opsporingen in Soeloeng, een bij uitzondering door een aspirantje bestuurde controle-afdeeling van Ponorogo. De heer Hagen vermoedde reeds vroeger als bestuurshoofd van Ponorogo het bestaan van zinkertsen in exploitabele hoeveelheden.

Van die exploraties hoorde men te Madioen weinig of niet. De heer H. vond en vindt het niet raadzaam, daar met spek te schieten en haast te maken met het in elkaar schroeven van een exploratie-exploitiemaatschappij. Neen, de heer H. is op mijnbouwkundig gebied tot dusverre veel solider en verbeeldt zich volstrekt niet, in Zuid-Madioen een nieuw Californië te hebben ontdekt.

Als het zink er is — en het is er, — dan komthet bijebrengen van het werkkapitaal wel terecht, al is door het onzalige mijnbouwgescharrel het vertrouwen grootendeels geschokt, waarover verscheidene kaal geschoren schapen in de Vorstenlanden, tot zelfmoord geneigd, inlichtingen kunnen verstrekken.

Met den uitvoer der zinkertsen zal nog gewacht moeten worden tot de tramlijn haar terminus Soemoro of Balong zal hebben bereikt (wanneer)? Van dien terminus liggen de zinkmijnen (voor zooverre reeds van mijnen sprake kan zijn) nog een aardig eindje verwijderd, zoodat een kostbaar tusschentransport noodig zal zijn. Voor de zink-ontginning heeft de heer H., behalve den Indo Samethini, nog een stuk of wat Franschen geëngageerd, die naar verluidd in de mijndistricten van Noord-Frankrijk genoegzame ervaring hebben opgedaan en van werkelijken mijnbouw meer benul hebben dan sommige prospectors van obscure mijnbouwmaatschappijen.”

West-Indië.

Suriname. De, door den gouverneur aan de goedkeuring der Koloniale Staten onderworpen ontwerp-begroting voor het dienstjaar 1908 wijst de volgende totalen aan:

De gewone middelen worden voor dat jaar geraamd op 2.377.215 gld. en de buitengewone op 1.698.190 gld., zoodat de koloniale middelen in het geheel geacht worden 4.075.405 gld. te zullen bedragen, waartegenover een bedrag van 4.827.874 gld. aan uitgaven staat, zoodat de begroting met een tekort sluit van 752.469 gld. Waarom nu het subsidie van het moederland voor 1908 in deze ontwerp-begroting op 822.459 gld. of 69.990 gld. hooger dan het geraamd

den commandant von W. gebouwd.”

„Zij ligt mooi — zoo vlak aan zee.”

„Al te dicht bij het water. De bodem is doornat, en de muren moeten voortdurend bijgemetseld worden. Ziet u daar — tusschen die hooge palmen — dat is het Walihuis. Zoo'n soort van raadhuis. Ze hebben die betrekking gelaten aan de voormalige Arabische Wali's, voor zoover zij er geschiktheid voor hadden.”

„Dat is heel verstandig.”

„Daar op dien heuvel met de bloeiende oranjeboomen, staast de Missie, en daar achter, aan de ras, moet de ingenieur, dien ik aan boord heb, een ijzeren huis bouwen voor den districtsgouverneur.”

Maleen luisterde en keek verbaasd toe. Dat alles was van Duitschland, alles, alles, en dat was in die weinige jaren ontstaan!

De eerste die aan boord kwam, was de districtsgouverneur, Graaf Ilfershofen.

Spoedig daarop bereikten ook andere bootjes het schip, en Maleen zag allerlei onbekende Duitschers op het dek verschijnen.

Hoe bekend waren die witte costumes en kurkhelmen, en hoe vreemd die gezichten!

Maleen voelde zich plots door een groote treurigheid bevangen.

Waar waren de kameraden, de goede vrienden van vroeger — de gestalten waarmede haar dromen steeds dit land bevolkt hadden?

Ach, slechts één enkele hartelijke groet! Een verheugd wederzien! Hoe verlangde zij daarnaar!

Krome had haar hier tegemoet moeten treden, of Rüdiger en Rosen. Maar die waren ver weg.

En George, en Rainer, en Derendorff, en Witmann?

tekort is gesteld, is ons niet recht duidelijk.

De redencering, waarbij men tot laatstgenoemd cijfer kwam, was de volgende: De eigen of gewone middelen der kolonie worden, o.a. ten gevolge van nieuwe lasten op de kolonie, geschat 183.385 meer te zullen bedragen dan waarop bij de begroting voor 1907 was gerekend, de uitgaven, niet uit leeningen te bestrijden, de gewone uitgaven dus, worden voor 1908 nagenoeg 23.544 gld. hooger geraamd, dus zal het subsidie ruim 159.841 gld. lager of wel op 822.459 gld. kunnen worden gesteld. Ten ware nadere gegevens omtrent den, onder het hoofd der buitengewone middelen voorkomenden verkoopprijs van het koloniale vaartuig „Curaçao” een ander licht op de zaak zouden werpen, meenen wij te moeten opmerken, dat de begrotingsontwerper naar het schijnt over het hoofd heeft gezien, dat de buitengewone middelen der kolonie — leeningen, opbrengst der bacoven-cultuur, en verkoop van het stoomschip „Curaçao” — de buitengewone uitgaven met het hiervoren door ons genoemd verschil van 69.990 gld. overtreffen.

Met het, op 822.459 gld. geraamd rijks-subsidie zou de begroting voor 1908 dientengevolge met een overschot van nagenoeg 70.000 gld. sluiten, wat, met het oog op de omstandigheid dat feitelijk gewone uitgaven uit het subsidie worden bestreden ietwat zonderling voorkomt.

Daar ons evenwel nog geen geheel overzicht van de begrotingsstukken ten dienste staat, dienen we ons eind-oordeel in deze aangelegenheid op te schorten.

Onder de buitengewone uitgaven zien we een bedrag van 1.280.000 gld. uitgetrokken voor spoorweg-aanleg, exploratie in en buiten het Lawa-gebied, en buitengewone productieve werken, w.o. begrepen de uitgaven voor de bacoven-cultuur. Het alsnog ontbreken eener nadere specificatie van dit bedrag voor de verschillende genoemde doeleinden, en van eene uitzetting der werken voor den spoorweg-aanleg, brengt ons geen licht omtrent de vraag, hoe het nu met de plannen van dien aanleg staat. Minder bemoeidigend is de aantekening in Onze Wiest in hetzelfde nummer, waarin dit deel der begroting in uittreksel werd opgenomen, gesteld op eengezonden schrijven van een Engelschman, die evenals ook de Nieuwe Cour. onlangs deed, den raad gaf den aanleg door te zetten. In die aantekening herhaalt toch het paramaribosche blad de opmerking betreffende de mogelijkheid, dat de lijn niet verder dan tot den Brownsweg zal worden doorgetrokken.

Verder zien we onder de buitengewone uitgaven eene som van 348.200 gld. uitgetrokken voor maatregelen uit het voor deze kolonie nieuwe middel der tijdelijke leeningen te bekostigen, welk middel het aangewezen wordt geacht voor uitgaven, in aard en wezen zeer gewoon, maar die, wanneer ze noodig zijn een zeer buitengewonen last op de begroting leggen. Zoo zullen voor 1908 uit dit middel, waarbij terugbetaling over een tijdvak van 12½ jaar is vooropgesteld, de navolgende uitgaven worden bestreden: 67.200 gld. voor de verbetering der afwatering van Paramaribo; 12.000 gld. voor de verbetering van het zoutwaterkanaal voor Coronie; 150.000 gld. voor de aanschaffing van een zeestoomer; 75.000 gld. voor de aanschaffing van een rivierstoomer; 12.000 gld. voor 1 ijzeren en 2 houten motorbooten, en 32.000 gld. als de helft van de gelden, benodigd voor de aanschaffing van een nieuw lichtschip.

Een belangrijk punt ten aanzien van deze begroting achten wij den ernst, waarmede door den gouver-

„We have no place, no part, —

No dwelling more

On sea or shore, —

But only in your heart.”

Zoo waren deze.

Terwijl zij daaraan dacht, trad Graaf Ilfershofen op haar toe en begroette haar.

Zij had dezen knappen gardeofficier in den tijd dat zij zich met Dietlas verloofde, te Berlijn gezien. In dien tijd was het zeker nog wel niet bij hem opgekomen, den kazernediens in het vaderland te verwisselen met een gouverneurspost in de tropen.

In dien tijd was hij, gelijk zoovelen, een enthousiast aanhanger van Ralf Krome geweest.

Dit herinnerde zij zich zeer goed. En daarom had zij steeds aan hem gedacht als aan een vriend, die gelijke denkbeelden had als zij.

Nu echter verrastte hij haar door een opvallend gereserveerde houding, stijf en conventioneel.

„Waar zal u gaan wonen, mevrouw?” vroeg hij op nonchalant koelen toon.

Zij zag hem onthutst aan.

„Dat moet ik u vragen.”

Maleen wist niet hoe zij het had.

Zij had de Graaf in een hartelijk en vertrouwelijk geschreven brief om zijn raad en bijstand verzocht, en haar komst gemeld.

Hij had kort, doch hoffelijk geantwoord, en te kennen gegeven, dat zij er stellig zeer goed aan deed, over te komen.

Nu had zij er op gebouwd, dat hij zich harer zou aantrekken, hij en zijn vrouw — dat zij althans voor kwartier zouden zorgen.

Wat was zij vroeger vertroeteld en verwend geworden! Wat had iedereen er een eer in gesteld, haar diensten te bewijzen!

neur in zijne toelichting wordt uiteengezet, dat het er nu voor de kolonie op aankomt hare financieele zelfstandigheid te herwinnen. Voorshands zal tengevolge van den exceptioneelen druk, door de cacao-crisis op de kolonie gelegd, hulp van het moederland voor in den aard gewone uitgaven niet kunnen uitblijven, maar duidelijk wordt er op gewezen, dat het streven er op behoort te zijn gericht alle gewone uitgaven uit de gewone middelen te bestrijden, zoodat de hulp van het moederland zich slechts zal behoeven uit te strekken over de buitengewone maatregelen, geboden voor de verdere economische ontwikkeling der kolonie.

Naar het schijnt heeft men groote plannen voor ten aanzien van de politie. Onze West vernam toch dat tachtig militairen hadden aangevraagd om over te gaan in dienst der gewapende politie van de kolonie. Het blad teekende hierbij het volgende aan:

„Men gaat voort het politiekorps op militairen voet te drillen. Naast de gewone infanterie-exercities worden tegenwoordig ook schermoefeningen gehouden met geweer en bajonet. Ook worden met succes oefeningen gehouden in het roeien volgens voorschriften bij de marine geldende. In overweging is om ook veldoefeningen te houden en landingsoefeningen op plantages.”

Van Vreemde Koloniën.

Een ananas-trust te Singapore. De uitvoer van ananas in blik heeft in de Straits Settlements belangrijke afmetingen aangenomen. Op het oogenblik bestaan er te Singapore 15 fabrieken, wier machines door stoomkracht gedreven in de laatste jaren gemiddeld 550000 kisten ter waarde van 3 miljoen dollars (Straits) opleverden voor den export. Ten vorigen jare bedroeg de uitvoer zelfs 708000 kisten, maar de voortdurende daling in den voor het product gemaakten prijs, thans nog slechts 3½ dollar per kist tegen 9 dollars voor ongeveer 9 jaren, maakte dat de waarde van dien belangrijken uitvoer slechts 3¼ dollars droeg. De grootste afnemer van het product is het Vereenigd Koninkrijk, waarheen ten vorigen jare 350000 kisten ter waarde van 1½ miljoen dollars werden verscheept, terwijl verder belangrijke hoeveelheden naar de Vereenigde Staten, die intusschen in Porto Rico een grooten producent hebben gevonden, naar Zweden, Turkije en een aantal engelsche koloniën werden verzonden.

Blijkens de laatst ontvangen Straits Budget is nu te Singapore een beweging op touw gezet om te trachten eene vereeniging tot stand te brengen tusschen ananas-planters en exporteurs, die het in hare hand zou hebben den prijs van het product eenigermate zelf te bepalen. De bedoeling schijnt daarbij tevens op den voorgrond te staan betere soorten te kweken, terwijl de vereeniging eigen schepen in de vaart zou brengen, onafhankelijk van de zoogenaamde Scheepsconferentie, waartoe de meeste op Singapore en verder varende lijnen zijn toegetreden om zich tegen onderlingen tarievenstrijd te vrijwaren.

Genoemd singapoersch blad is niet al te best over dit plan te spreken en voert daartegen zeer plausible gronden aan, welke waarde niet wordt te niet gedaan door het feit dat de trust-promotors het blad blijkbaar geheel buiten hun plan wenschten te houden.

De Straits Budget vreesd dat bij welslagen de tusschenhand met de groote winsten zal gaan strijken, en wanneer de zaak falikant loopt, de planters met hun ananas zullen blijven zitten. Voor deze laatste mogelijkheid acht het blad de kans groot, daar de

Zij kende wel het alleenzijn in de eenzaamheid van het woud, maar nog niet het alleenzijn onder kameraden, die haar vrienden moesten zijn. Nu, terwijl de Graaf zoo onverschillig voor haar stond, werd het haar op eenmaal duidelijk, dat zij voortaan aan zichzelf overgelaten zou zijn.

„Ik zou u niet raden, naar het christelijk logement te gaan,” ging de Graaf op koelen toon voort. „Want daar maken de jongelui van de vereeniging „Excelzior” nu en dan een schrikkelijk kabaal. Beproeft u het liever bij den „Vroolijken Kasper”. Daar is wel is waar onze soos, maar het is er toch nog wel het beste.”

„Mij is alles goed,” gaf zij ten antwoord.

„De vroolijke Kasper is, geloof ik, aan boord. Ik zal terstond even met hem gaan spreken.”

Hij liep heen.

Maleen's warme hart werd ijskoud. Zij bleef ongeweldig staan en keek naar de liefelijk groenen oever en de lichte huizen.

Zij was toch slechts gekomen om het eenige geluk te genieten, dat nog voor haar bestaan kon! Na lang, lang heimwee was zij eindelijk in het land van haar dromen teruggekeerd.

En nu? Had zij nog altijd niet genoeg geleden?

Om haar heen was het drukke beweeg van een pas binnengeloopen stoomboot. De nieuwsgierige blikken richtten zich op haar. Zij bemerkte er niets van.

De Graaf kwam terug.

„Het spijt mij, maar de „vroolijke Kasper” zegt, dat zijn huis niet op damesbezoek is ingericht. Dus blijft er niets anders over dan het logement. Het is toch ook maar voor korten tijd. . . . Hola, Kapitein!”

Snel liep hij den kapitein na, die juist voorbij kwam.

„Mevrouw? . . .”

Het was een jonge, schuchtere stem.

(Wordt vervolgd.)

ananas van de Straits tot de grovere soorten behoort en de consument, wanneer men hem toch hogere prijzen daarvoor laat betalen dan thans het geval is, de fijnere waar van elders zou gaan betrekken.

De egyptische nationalist. De Times Weekly Edition gaf in extenso uit het verslag van lord Cromer over den toestand in Egypte en Soedan gedurende 1906 het gedeelte weer, waarin lord Cromer de egyptische nationalistische beweging bespreekt.

De feitelijke heerscher over Egypte verwijt daarin den egyptischen nationalist, dat zij eigenlijk niet weten wat zij willen en er zelfs niet tegen opzien het pan-islamisme in hun dienst te nemen, ter bereiking van hunne doeleinden. De heele beweging is volgens lord Cromer zelfs hoofdzakelijk op het pan-islamisme gegrond, hetwelk zijns inziens niet genoeg kan worden veroordeeld, afgezien van politieke overwegingen, door een ieder, die werkelijk belang stelt in de hervorming van Egypte.

Het pan-islamisme, dat hij overigens slechts gevaarlijk acht om de plotselinge uitbarstingen van fanatisme, welke daaruit kunnen voortvloeien, maar ten opzichte waarvan de europeesche natieën zeker voldoende bij machte zijn om het, als het er op aankomt, daartegen op te nemen, voert toch onafwendbaar tot noodlottigen rassen- en geloofstrijd, terwijl het eene poging in zich bevat om den islam langs de oude lijnen weer nieuw leven in te blazen m. a. w. in onze twintigste eeuw de beginselen weder in het leven te roepen en vastleggen, die meer dan duizend jaren geleden als leidraad dienden voor eene primitieve maatschappij. Deze beginselen sluiten de erkenning der slavernij in, wetten met moderne begrippen in strijd ten aanzien van de betrekkingen tusschen beide geslachten, en niet in de laatste plaats de kristallisatie der burgerlijke, criminele en kanonieke wetten in één onomstootelijk geheel, dat in zoo hooge mate er toe heeft bijgedragen om den vooruitgang dier landen tegen te houden, waar de bevolking het mohamedaansch geloof heeft omhelsd.

Lord Cromer erkent dat de egyptische nationalistische beweging naast het pan-islamistisch nog een ander meer nationaal karakter draagt, en zegt te sympathiseeren met den wensch der Egyptenaren naar een grooter aandeel in het bestuur van het land. Hij acht evenwel den tijd nog niet gekomen noch voor een aan de Kamer verantwoordelijk ministerie, noch voor de volledige contrôle op 's lands financiën door eene gekozen volksvertegenwoordiging. De eerste maatregel zou den toestand van omkoopings en corruptie van voorheen weer in het leven roepen, terwijl de tweede maatregel noodzakelijk tot het financieel bankroet zou leiden, waaraan Egypte nauwelijks ont-kwam.

Treffend noemt lord Cromer het, dat terwijl er te voren nimmer sprake is geweest eener zelfstandige egyptische natie na het tijdperk der Pharaonen, Perzen, Grieken, Romeinen, Arabieren, Circassiërs en eindelijk Turken achtereen volgens over Egypte hebben geheerscht, de nationalistische beweging zich thans in hoofdzaak keert tegen de natie, door wier toedoen het begrip eener egyptische nationaliteit in het leven werd geroepen.

Tegenover de egyptisch-nationalistische beweging wijst lord Cromer op de opkomst eener kleine, doch steeds aangroeiende partij van volgelingen van wijlen den mufti, Sjeik Mohamed Abdoe. Deze partij stelt zich ten doel, om de westersche beschaving in het land te bevorderen in samenwerking met de Europeanen. Hierin ligt volgens den rapporteur de hoop vooral opgesloten van het egyptische nationalisme. De egyptische nationaliteit behoort toch allen te omvatten, die in Egypte wonen, onverschillig van welk ras of geloof. Om hiertoe te geraken acht lord Cromer het in de eerste plaats noodig dat het stelsel der capitulatiën worde afgeschaft, waardoor Egyptenaren en niet-inboorlingen in twee kampen worden verdeeld niet alleen, maar ook geen solidariteit van belangen kan bestaan tusschen de onderscheidene europeesche gemeenten. De zoo noodige samenwerking tusschen de heterogene bestanddeelen, waaruit de bevolking der Nijl-vallei is samengesteld, kan slechts worden verkregen door de instelling van een Internationalen Wetgevenden Raad, waarop lord Cromer reeds in zijn vorig verslag aandrang en thans weder terugkeerde met den herhaalden eisch evenwel der afschaffing van de capitulatiën.

Belangstelling in de koloniën. De voorzitter der Deutsche Kolonial Gesellschaft, hertog Johan Albrecht van Mecklenburg, kon in de jongste zitting van den Raad van Landbouw met voldoening constateeren dat in de Duitsche landbouwkringen nu ook meerdere belangstelling in de koloniën was gewekt, waar bedoelde zitting, die ook door den directeur van koloniën, Dernburg, en den pruisischen minister van landbouw, von Arnim, werd bijgewoond, gewijd was aan eene bespreking der ontwikkeling van de Duitsche koloniën.

Met het oog op de belangrijke rol, die de agrariërs in de Duitsche politiek spelen, is het niet van belang ontbloot te vernemen, tot welke conclusiën de Raad kwam, na verschillende sprekers, w.o. den oud-gouverneur van Oost-Afrika, graaf Goetzen, en den gouverneur van Zuid-West Afrika, von Lindequist, te hebben gehoord.

De Raad nam met algemeene stemmen het vol-

gende besluit aan:

De Raad van landbouw verklaart te, dat het in het belang zoowel van Duitschland in het algemeen als van den Duitschen landbouw in het bijzonder is, dat de Duitsche emigranten niet in den vreemde verloren gaan, waar zij die landen economisch versterken, maar dat zij een nieuwen werkkring zoeken in de koloniën van het moederland. Te dien einde moet in de koloniën, die daarvoor in aanmerking komen, een snelle ontwikkeling van landbouw en veeteelt worden aangemoedigd; ze, dat het een groote economische en politieke plicht van Duitschland is om de koloniën tot ontwikkeling te brengen, door spoedigen aanleg van gemeenschapswegen, inzonderheid van spoorwegen, door het scheppen van markten enzovoort. De grootst mogelijke faciliteiten moeten aan de immigranten worden verleend voor de aanschaffing van terreinen, vee en materiaal.

Verder werden nog verschillende voorstellen door den Raad aangenomen, betrekking hebbende op de bebossing van verschillende streken in de koloniën, het verleen van voorschotten aan kolonisten, en de invoering van den tropischen landbouw als leervak aan de hooge scholen, enzovoort, terwijl ten slotte de vergadering zich uitsprak voor de wenschelijkheid der onteigening van de concessiën, aan de groote dominiële maatschappijen verleend.

De nieuwe nikkel munt in Engelsch-Indië. We hebben hier onlangs ook een strijd bijgewoond over de vraag, hoe het nieuwe nikkel stuiverstuk ten onzent er behoort uit te zien. In Engelsch-Indië, waar ook tot de invoering van een nikkel anna stuk, ter waarde dus van zes onzer centen, werd besloten, is de oplossing van het vraagstuk voorloopig gevonden in een stuk met gekartelden rand. Daar het muntstuk de beeltenis van koning Eduard moet te aanschouwen geven, moest worden afgezien van het denkbeeld eener perforatie in het midden, waardoor de beeltenis zou worden geschonden, terwijl het slaan van een muntstuk met excentrische perforatie te bezwaarlijk en kostbaar zou zijn. Dies kwam men tot het idee het stuk van een gekartelden rand te voorzien, terwijl voor de vervaardiging geen zuiver nikkel maar een alliage met koper zou worden gebezigd, wegens de bacillen-doodende eigenschappen van dit metaal. Een proefstuk is naar koning Eduard ter goedkeuring opgezonden en mocht diens goedkeuring wegdragen, zoodat nu spoedig tot de aanmuntung zal kunnen worden overgegaan.

De luiheid der Philippijners. Wij heetten laatstelijk de luiheid der Philippijners eene legende en vinden nu in de jongste mapillasche bladen het bewijs voor deze bewering, waar de heer Swift, voorzitter van de Philippine Railway Co., bij gelegenheid van een banket der Quill-Club te Manilla gegeven ter herdenking van den geboortedag van Washington, over den arbeid der Philippijners kwam te spreken en het een groven leugen heette, de lieden lui te noemen. Zijne maatschappij, die ook den electrischen tramweg te Manilla aanlegde en beheert en thans een aantal nieuwe spoorwegen bouwt, heeft thans 4000 Philippijners in dienst, die uitstekend vol-doen. Toen sprake was van den aanleg had men er eerst over gedacht te verzoeken om chineesche koelies aan te mogen werven, maar de heer Swift was nu blijde, dat het verzoek niet gedaan was en dus ook niet ingewilligd.

Ook een andere werkgever, de heer Case, een bosch-exploitant op Basilan, die meer in aanraking kwam met de nog half wilde stammen op de eilanden, deelde onlangs volgens de Manila Times mede, dat men heel niet om arbeiders behoeft verlegen te zijn, wanneer men met de lieden weet om te gaan. Hij deelde daarvan een staaltje mee, hoe hij op zekeren dag toen een aantal zijner luitjes een zwaar houtblok moesten vervoeren en op een gegeven oogenblik daarmee niet verder konden, zijn viool te voorschijn haalde en een deuntje begon te fiedelen om den duivel te verjagen, die blijkbaar in het houtblok zat. De menschen geloofden hem, trokken aan en brachten het blok waar het wezen moest.

INGEZONDEN.

Lees en Overweeg.

In de Algemeene Jaarvergadering van de afdeling 's-Gravenhage, den 28sten Maart j.l. gehouden, werd door mij voorgesteld, dat de afdeling op de agenda van de jaarvergadering der Vereeniging „Oost en West” zou brengen: „Aansluiting der Vereeniging „Oosten West” bij den Nationalen Vrouwenraad”. Dit voorstel was een oude koe, maar dat had niet aldus behooren te wezen — wat toch is 't geval?

Enkele jaren geleden, in de dagen toen 's-Gravenhage nog de Vereeniging „Oost en West” was, werd in een Alg. Jaarvergadering hetzelfde voorstel als bovengenoemd gedaan en — aangenomen. Onder de tegenstemmende minderheid waren echter een paar jongelui precies nog jong genoeg om zoozeer overtuigd te zijn van hun meerderwaardigheid als man, dat zij de aanneming van 't voorstel gevoelden, zoowel als een krenking van hun persoon als van de Vereeniging. Zij gaven wijlen den heer van Zuijnen, met de uitvoering van 't besluit belast, te kennen, dat zij niet alleen zelf hun lidmaatschap zouden op-

zeggen, maar ook anderen daartoe aansporen. De heer v. Z. liet zich imponeeren en voerde het besluit niet uit. In een particulier gesprek over deze zaak door jonkvrouwe A. van Hogendorp geïnterpelleerd, repte de heer v. Z. van de kleine meerderheid — 2 of 3 stemmen —, hetgeen jonkv. A. v. H. deed zeggen, dat de leerplichtwet — het was juist in dien tijd — wel met maar 1 stem meerderheid was aangenomen, en toch geen enkel tegenstemmer op dien grond den eisch stelde van niet-uitvoering der wet. De heer v. Z. verklaarde onomwonden, dat zij gelijk had — maar voerde niettemin het genomen besluit niet uit.

Tusschen toen en thans is ongetwijfeld verschil. Veld, veel veld gewonnen heeft de overtuiging, dat ter verbetering der maatschappelijke misstanden en ter verdere ontwikkeling van datgene wat er goeds is in het bestaande, geen middel meer afdoende is dan: samenwerking van man en vrouw en wel allereerst omdat deze twee verschillend zijn en altijd verschillend zullen blijven. Zij zien anders, voelen anders, denken anders, en zullen bijgevolg eenzelfde wit langs uiteenlopende wegen trachten te bereiken, zoodat de veelzijdigheid door samenwerking van man en vrouw sterk wordt gebaat. We zien dan ook, dat tegenwoordig in alle vereenigingen met een maatschappelijk doel, door de mannen bij de vrouw en door de vrouwen bij den man op aansluiting en samenwerking wordt aangedrongen.

Wat nu is en wil de Nationale Vrouwenraad van Nederland?

Geheel hetzelfde wat de Internationale Vrouwenraad is en wensch.

Deze Internationale Raad werd in 1888 te Washington door vertegenwoordigers uit Engeland, Frankrijk, Finland en Denemarken gevormd, berustende op het grondbeginsel: „wij vrouwen van alle natieën, overtuigd dat het welzijn der menschheid slechts bevorderd kan worden door grootere eenheid van gedachten, sympathiën en doeleinden; en dat een georganiseerde vrouwenbeweging zoo gezin als Staat zeer ten goede zal komen, vereenigen ons hierbij tot een Bond van Arbeidenden om te bevorderen de toepassing van den Gulden regel: „Handel tegenover anderen, gelijk ge wensch, dat anderen tegenover u zullen doen in maatschappij, zeden en wet.”

Inziende, dat om een werkelijke wereldbond te worden — alzoovomvattend vrouwen wijd verschillend in ras, godsdienst, stand, wereldbeschouwing en levensopvatting — de band zoo los mogelijk moest wezen, verklaart art. 2 der statuten: „Deze Internationale Raad is gevormd in het belang van geen enkele propaganda, en oefent geen andere macht over zijn leden uit, dan die van suggestie en sympathie; dien-tengevolge zal geen enkele Nationale Raad door den daad van aansluiting zich blootstellen aan inmenging betreffende zijn organisatie, onafhankelijkheid en wijze van werken, of zal hij worden onderworpen aan dit of dat beginsel van een anderen Raad, de Internationale daaronder begrepen, uitgezonderd het getrouw blijven aan deze statuten.”

De Nationale Raden zijn dus volkomen vrij in hun wijze van werken en behoeven met niets rekening te houden dan inheemsche behoeften, gewoonten en omstandigheden. Om evenwel een werkelijk Nationalen Raad te kunnen worden — d. w. z. het grootst mogelijke aantal vereenigingen bij zich te doen aansluiten, hoe verschillend ook in arbeidsveld — moet ook hier de band los genoeg zijn, dat niemand er zich door beklemd kan gevoelen. De Raad van Nederland rede-neert als volgt: hoe uiteenlopende de gezichtspunten der Nederlandsche vrouwen ook wezen mogen, er zijn zaken, waaromtrent de ernstigen onder haar, en dezen alleen nemen deel aan het vereenigingsleven, eenstemmig denken. Ieder harer acht, dat er nooit te veel kan gedaan worden voor de opvoeding en het onderwijs der jeugd; wensch, dat de Staat zich even veel late gelegen liggen aan de vakopleiding van het meisje als van den knaap, en voor beiden heel wat meer dan tot nu toe; eischt verhooging van het zedelijkheidspeil door verbreking van den tweederlei moraalstandaard; ziet in het alcoholmisbruik een vloek, die de natie met ondergang bedreigt; gruwet van de menschen-slaching, genaamd oorlog, en houdt zich overtuigd, dat de meeste geschillen door arbitrage op te lossen zijn. Heerscht ten dezen opzichte, wat de zaken betreft, eenstemmigheid, bij langēn na niet alzoov, wat aangaat den weg, die ter bereiking van 't gewenschte doel leidt. Het rechtmatige en tevens onuitroeibare van meningsverschil erkennende, stelde de Nederlandsche Vrouwenraad vast, dat de uitvoering van geen voorstel op de agenda gebracht, door hem zal worden ter hand genomen, wanneer op de jaarvergadering een der aangesloten vereenigingen er zich principieel tegen verklaart. Een wijs besluit, hetwelk niet belet, dat een grooter of kleiner aantal verwante vereenigingen het voorstel overneemt en alle krachten inspannt om het te verwezenlijken. Dat trouwens, niettegenstaande de bemoeilijkende bepaling, den Nationalen Raad gelegenheid geboden wordt om als initiatiefnemer op te treden, bewees het in April 1904 te 's-Gravenhage gehouden, goed geslaagde Kindercongres, hetwelk in 1908 door een tweede over datzelfde onderwerp zal gevolgd worden. Niets toch belangrijker dan de behartiging van de belangen van het kind, dat geen keuze vermag te doen, wat zijn ouders betreft en toch levenslang de gevolgen draagt van hun moreele, intellectuele en fysieke omstandigheden.

De overtuiging, dat nooit iets werkelijk goeds tot

stand komt dan door samenwerking van man en vrouw, voerde tot het besluit, dat iedere vereeniging recht heeft tot aansluiting bij den Nationalen Raad, zoodra vrouwen lid mogen zijn van de vereeniging en tenminste één zitting heeft in het bestuur. Aldus telde reeds in 1904 de Nat. Raad der Ver. Staten 300.000 mannelijke leden.

De financiële bepalingen betreffende aansluiting bij den Nat. Vrouwenraad luiden: 3 procent van de contributie als minimum in de statuten vastgelegd, met dien verstande evenwel, dat het bedrag nooit f 25 zal te boven gaan.

Toen ik het voorstel tot aansluiting van de Vereeniging „Oost en West” bij den Nat. Vrouwenraad ter sprake bracht en verdedigde, waren er die er dadelijk warm voor voelden; onder dezen ons Tweede Kamerlid Pijnacker Hordijk, terwijl anderen, nadat ik had toegegeven om in die vergadering niet tot hoofdelijke stemming over te gaan, bij mij aandrongen om naar aanleiding van mijn voorstel, dat zij belangrijk achtten, een artikel te plaatsen in 't „Koloniaal Weekblad” — een raad, dien ik blijkbaar niet in den wind heb geslagen. Maar er waren er ook, die betuigden niet in te zien, hoe de vereeniging zich bij den Nat. Vrouwenraad zou kunnen aansluiten; „Oost en West” had toch alleen met de belangen der Koloniën van doen. Naar aanleiding van dit zoogenaamd bezwaar zij gevraagd: staat het met de Koloniën soms anders dan met Nederland en alle andere rijken? Zijn daar misschien geen maatschappelijke misstanden, die dringend verbetering eischen? Is daar alles gelijk het behoort, ook wat betreft, om maar iets te noemen, volksonderwijs en kunstnijverheid? Zou daar samenwerking met den Nat. Vrouwenraad niet kunnen bespoedigen de verwezenlijking van datgene, wat de Ver. „Oost en West” nastreeft? Wie zal deze laatste vraag durven ontkennen, alvorens de zaak is beproefd?

Dat het werk van den Vrouwenraad wel degelijk wordt geacht ook onze koloniën ten goede te kunnen komen, bewijst o.a. de aansluiting van de „Vereeniging ter bevordering der zedelijkheid in de Nederlandsche Overzeesche Bezittingen.”

Conclusie: Leden van „Oost en West” overweegt.

ELISE A. HAIGHTON.

Den Haag, 7 April 1907.

De Congoquaestie.

Wie iets meer wil weten van de toestanden in den Congo-Staat, met name de wijze waarop de caoutchouc daar gewonnen wordt, leze de werken van lord Mountmorris en van Morel (den bekenden Congo-Reformman), schrijft de heer Zeeman, die door het overstelpend bewijsmateriaal, door genoemde Morel aangevoerd, blijkbaar tot de overtuiging is gekomen, dat er werkelijk iets aan is van de door dezen tegen den Congo-Staat in het algemeen gerichte beschuldigingen van wreedheid en willekeur.

De heer Z. sta ons de opmerking toe, dat zijne beschouwingen op ons gelijken indruk maken als wanneer men ter bestudeering der merites eener gewijste zaak tusschen twee partijen tegenover een, na onbevengden, onpartijdig onderzoek verkregen bevestiging van de juistheid der uitspraak, wederom het pleitmateriaal van eene der partijen in het vuur zou brengen.

Waar toch de heer Z. uit het werk van Morel overstelpend bewijsmateriaal voor diens beweringen meent te hebben gevonden, is het hem blijkbaar ontgaan, dat zich in de zoogenaamde Congo-affaire belangrijker incidenten nog hebben voorgedaan dan de publicatiën der door hem geciteerde werken.

Wat toch is het geval?

Naar aanleiding juist van de heftige aanvallen door Morel c. s. tegen den Congo-Staat gericht, is door den Souverein van dien Staat eene commissie van enquête ingesteld, met opdracht om een onderzoek naar de toestanden in dien Staat in te stellen. Deze Commissie, van uitgebreide volmachten voorzien, heeft aan de haar verleende opdracht, om de zuivere waarheid betreffende den toestand in den Staat aan het licht te brengen, opdat naar bevind van zaken de noodige maatregelen zouden kunnen worden getroffen of hervormingen ingevoerd, voldaan op eene wijze, die voor den ernst van dat onderzoek pleitte.¹⁾

Toch stond zij natuurlijk van de zijde van Morel en de zijnen, wier onbaatzuchtigheid door den heer Z. zelf zeer terecht in twijfel wordt getrokken, bloot aan allerlei verdachtmakingen, die aan hare uitspraak alle waarden trachtten te ontnemen, eene uitspraak, die op de leugens van Morel en zijne aanbengers, onder wie er zijn, die zelf door een engelschen rechter wegens laster in deze campagne werden veroordeeld, een helder licht wierpen, waar deze leugens, het zoogenaamd bewijsmateriaal voor den heer Z., het geheele regime van den Staat in staat van beschuldiging stelden, terwijl de werkelijke misstanden zich bepaalden tot een klein gebied, de aan twee particuliere maatschappijen verleende concessieën omvattend, maar ook ten aanzien hiervan duidelijk bleek dat overdrijving had plaats gehad bij de gegeven voorstelling van zaken.

Waar nu tegen deze verdachtmakingen in het door lord Mountmorris eigenerhand gehouden onpartijdig onderzoek tot dezelfde conclusie leidde als de uitspraak der Commissie van enquête, ook Mountmorris

¹⁾ Zie Le Rapport de la Commission d'Enquête au Congo, o. a. in extenso opgenomen in *L'Indépendance Belge* van 6 November 1805.

het bestuur van den Congo-Staat aan dat in andere afrikaansche koloniën en protectoraten ten voorbeeld stelt, moest zulks o.i. te meer aanleiding geven om, wij herhalen, het pleitmateriaal der Morel-clan met de meeste omzichtigheid te behandelen; grooter voorzeker dan door den heer Z. werd betoond, toen deze naar aanleiding van het door hem geciteerde geschrift tot de conclusie kwam, „dat aan dit Congo-product (de caoutchouc) heel wat bloed kleeft”, eene conclusie, die in hare algemeen gestelde bewoordingen, geheel naar den zin van Morel c. s. den geheelen Congo-staat zou treffen, terwijl de schuld slechts bij twee maatschappijen, de Abir en Lulonga, moet worden gezocht.

Men zal ons tegenwerpen dat het bestuur van den Congo-staat toch ook verantwoordelijk is voor het doen en laten dier maatschappijen binnen zijn territoir. Dat bestuur heeft nimmer waar feiten ter zijner kennis kwamen, die in het bereik van het strafrecht vielen, gearzeld de schuldigen ter verantwoording te roepen, doch in een zoo uitgestrekt gebied kon het onmogelijk overal tegelijk volledige controle uitoefenen.

Men zal verder aanvoeren dat juist met name wat de concessieën der Abir en Lulonga betreft, de klachten betreffende de behandeling der inboorlingen luide werden aangeheven, zonder dat daarop werd gereageerd.

Men vergeet evenwel dat de klachten uit eenzelfde bron kwamen als die, waaruit Morel zijn materiaal grootendeels putte, namelijk de engelsche protestantsche missie, als engelsche missie gelijk overal elders ter wereld, op Madagaskar, in China, zich geroepen voelende in politieken zin voor het Empire te werken, als protestantsche missie beslist vijandig staande tegenover het katholieke België, eene bron, die door de tastbare leugens bovendien, welke daaruit vloeiden, met alle recht door het bestuur van den Congo-staat werd gewantrouwd.

Wij zouden den heer Z. tal van staaltjes kunnen opnoemen om de leugenachtigheid dier zoogenaamde mannen des vredes te bewijzen. Zoo nog geen jaar geleden, toen zoo'n „reverend”, zekere Campbell, aan Morel nieuw materiaal verschafte in de West African Mail betreffende gruwelen in Katanga, een streek waarvoor Morel zich ook bijzonder interesseert wegens den grooten rijkdom aan delfstoffen. De gouverneur-generaal van den Congo, baron Wahis, richtte den 9en April 1906 tot den chef der missie te Garaganza, waartoe genoemde Campbell behoorde, een schrijven om nadere inlichtingen betreffende de zoogenaamde gruwelen, ten einde de noodige maatregelen te kunnen treffen. In zijn antwoord van den 21sten Juli 1906 ontweek de heer William George een rechtstreeksch antwoord op de categorisch gestelde vraag, onder mededeeling, dat den heer Campbell was verzocht zich niet meer met de aangelegenheden van den Staat in te laten, en het verzoek om, nu het schrijven van Campbell tot het verleden behoorde, hem George wel te willen vergeven, dat hij geen oude koeien uit de sloot wenschte te halen. De schrijver voegde daaraan toe, dat de missie zich thans in de zegeningen van een goed bestuur verheugde, en verklaarde tevens dat de inboorlingen zich niet over de gestelde macht beklagden.

Zoo schreef de zending James Pirie uit datzelfde Katanga den 21en Februari 1906 aan zijn broeder in Schotland: „Iemand leugenaar te noemen, vooral wanneer het een zending betreft, schijnt wat al te sterk niet waar?..... Ik aarzel geen oogenblik om hen, die de verhalen schreven, die ik heb gelezen, leugenaars te heeten en te zeggen, dat elk woord in hunne mededeelingen over den toestand der inboorlingen en hunne behandeling door het belgisch gouvernement infame laster is.”

Zoo verklaarde de chef der protestantsche Baptist American Society-missie te Kifur, naar aanleiding van zoogenaamde onthullingen van den reverend Kirby in de Press van Philadelphia, dat genoemde Kirby zoolang hij te Kifur was, nimmer zijn chef een enkel woord had gerapporteerd omtrent door hem bijgewoone gruwelen, en ook in een conferentie van zendingen te Matadi zich geen woord daaromtrent had laten ontvallen, terwijl een enkel woord voor hem, Frederickson, voldoende ware geweest om de overheid daarmee in kennis te stellen. Hij, Frederickson, Kirby kennende, moest wel aannemen, dat deze niets gezegd had, wijl hij niets gezien had, en meende, dat het in de Press voorkomende, niet door Kirby geteekende, maar als een interview met dezen voorgestelde stuk, Kirby's woorden niet juist moesten hebben teruggegeven.

Wij zouden nog de volledige verklaring van kardinaal Gibbons in de Washington Post kunnen aanhalen, waarin deze mededeelde, dat hij door de katholieke missionarissen uit zijn diocees in den Congo-staat volledig op de hoogte van de toestanden aldaar werd gesteld, maar geen klachten desbetreffende hem hadden bereikt. Hij aarzeld niet aan de campagne tegen den Congo-staat in dien staat zelf gevoerd een religieus karakter toe te kennen, terwijl de campagne daarbuiten, in Engeland op touw gezet, aan hebzucht werd toegeschreven, door het feit, dat men hier maar tegenover een klein land staat, aange-moedigd.

Wij kunnen verder den heer Z. nog verwijzen naar de verklaringen van twee andere Engelschen, kolonel Harrison en majoor Powell, die beiden den laster, waaraan Morel en zijne bent zich schuldig maken, op de kaak stelden.

Wij kunnen nog het getuigenis van den amerikaanschen professor Frederic Starr, hoogleraar aan de universiteit te Chicago, in de Rochester Herald van 20 Januari ll. aanhalen, om de onhoudbaarheid der stelling van hen, die de toestanden in den Congo naar de uitlatingen van Morel afmeten, aan te toonen. De heer Starr is geen bewonderaar van koloniën. Hij zou den Afrikaan liefst aan zijn lot willen overgelaten zien, daar geen enkel volk door hem laag en zwak genoeg geacht wordt, dat het niet zich zelf zou kunnen besturen. En na een reis van eenige maanden in den Congo, waaronder vier maanden in Kasai doorgebracht, verklaart de heer Starr bij zijn terugkeer in Amerika, wel veel te hebben gezien, waarop critiek zou kunnen worden geoeffend, maar niet meer en niet anders dan men ook in de Vereenigde Staten te zien krijgt, en zeker niet in zulke mate, dat het de aandacht moest trekken. „Integendeel, schreef hij, vond ik op vele plaatsen, dat de negerbevolking er veel gelukkiger aan toe is, dan ik het ooit zou hebben kunnen droomen. Ik heb honderden inboorlingen vroolijk aan het werk gezien, goed gehuisvest en goed gekleed, op 'n europeesch, en geld overleggende.”

Te meer verwonderde Starr zich, na zoovele zijner vooroordeelen tot niets te zien teruggebracht, bij zijn terugkeer in de Vereenigde Staten een ommekeer in de houding der regeering ten nadeele van den Congo-staat te meenen op te merken.

„Wat is de geheime drijfveer voor de hevige aanvallen tegen Leopold II en den door hem gestichten Onafhankelijken Staat? Is die drijfveer werkelijk humanitair? Of bedient men zich van de edele aspiratiën en de lofwaardige sympathieën van twee groote natieën om het geheime doel van zekere politiek te begunstigen?” vraagt hij.

Het antwoord op deze vraag vindt men in een artikel van Morel in de *Dernière Heure* van Brussel, waarin deze kampioen voor het humanitairisme uiteenzet, dat indien België den Congo-staat mocht annexeren en niet aan den wensch van Engeland, d.i. van de liverpoolsche handelaren, toegeven om den handel vrij te stellen, d.i. de caoutchouc-exploitatie aan hem en zijne handlangers in handen te spelen, en den alcohol-invoer toe te laten, de campagne tegen den Congo zal worden voortgezet. Hij heette dan ook in een liverpoolsch blad de economische zijde de Bed-Rock¹⁾ der Congo-quaestie, terwijl zijne campagne om der goe-gemeente zand in de oogen te strooien op humanitaire grondslag berustte.

Ja maar, zal men zeggen, de drijfveeren van Morel en anderen, die de Congo-campagne leiden, mogen dan geen edele zijn, het staat dan toch vast, dat aan het Congo-product, de caoutchouc, bloed heeft gekleefd.

Juist: heeft gekleefd.

De Congo-staat heeft naar aanleiding van het rapport zijner commissie van enquête de noodige maatregelen getroffen en tal van bepalingen in het leven geroepen, die aan de misstanden met name op de concessie-terreinen der groote maatschappijen een einde moeten maken.

En is het dan nu het oogenblik om weder met de oude koeien, leugens en halve waarheden van Morel en de zijnen aan te komen?

Ziedaar een vraag, die wij den heer Z. stellen in de overtuiging, dat hij op zijne onzes inziens wat al te haastige conclusie in het vorig nummer van dit blad getrokken, wel zal begrijpen te moeten terugkomen.

M. A. van HEEKEREN.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. April 1907.

De werving van Europeanen voor het Indische leger (slot), door D. J. Ruitenbach. — De rechtspraak over de Indische bevolking in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en de residentie Timor (slot), door Mr. J. C. Kielstra. — Het inboorlingenvraagstuk in Eritische Indië. — Ambachts-onderwijs, door J. J. de Jong. — D-Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw (vervolg), door N. MacLeod. — *Varia*: De kolonisatieproef in de Lamongsche districten, door J. E. de Meyier. Het opium-rooken uit een Fransch oogpunt beschouwd. — *Wetenschap en Industrie*: De Brnsselsche suikerconventie. — Nog eens Lloyds en de zeeverzekering, door J. E. de M. — Cultures op de West-Indische eilanden. — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de Meyier. Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

De Indische Merenur. 9 April 1907.

De insecten, vijandig aan de klappercultuur, door H. M. Quanjers. — Scheikundige bestanddeelen van het theeblad, door Dr. A. W. Nanninga. — Een en ander over de vorming van stikstofvoedsel uit de atmosfeer, door W. C. Leembruggen. — Amerikaansche methoden voor grondonderzoek. — De heer Van Oordt op Java. — Surinaamsche brieven. — Caoutchouc-ondernemingen op Ceylon. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekbladvoor Indië. 1907. No. 46.

De auto en de bestuursambtenaren, door M. van Geuns. — Vagabondages van een verlofganger, VI, door F. P. H. Priek van Wely. — Oud-Indisch toneelstuk Het leemen wagentje, door Gabriël. — Badplaatsgenoegens in Indië (met foto's). — Indrukken van den dag, door Corax. — Van een buitenpost, door M. W. — Reisinrukken (slot). Enz.

¹⁾ Mijnbouw-expressie, hier gebezigd in den zin van basis.

